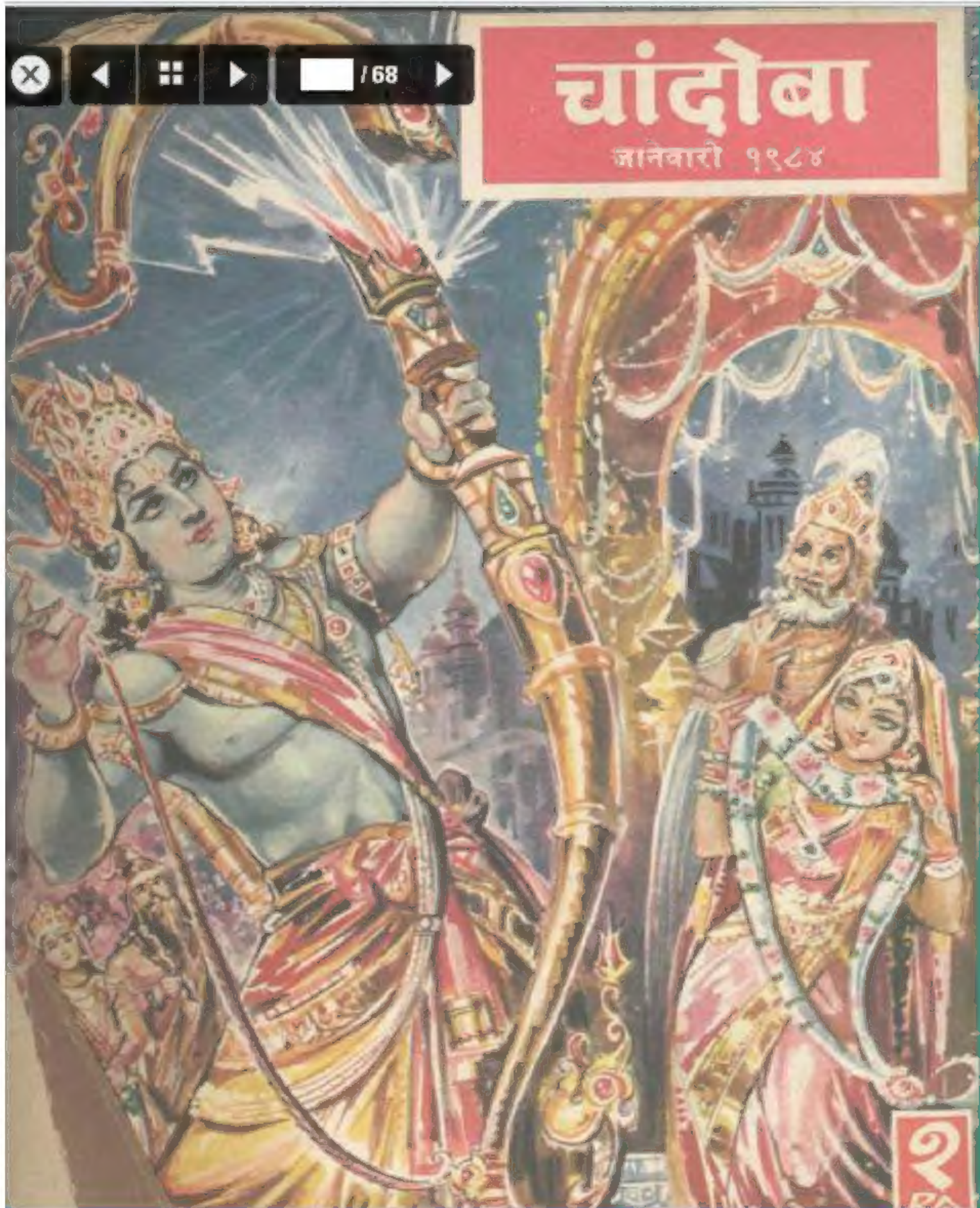

चांदोबा

जानिवारी १९८४

मोफत!

कैंडवॉरिज
5 स्टार

तुमचा आवडता चॉकलेट बार

स्वातंत्र्य लेखक असलेल्या प्रत्येक 400 अंकाच्या
वाचीव्हेटा टिव्ह अथवा सिफिल पॅकमध्ये

कैंडवॉरिज
लोडवॉरिज

अपरूप हिरे

मणिभद्र नांवाचा एक व्यापारी देश
देवांतरात व्यापार करीत खोबरी
अवती राज्यात येऊन पोचला. तो हिण्याचा
व्यापारी होता. तो अवती नगरी आला
तेव्हा त्याच्या खजळी एकन एक उत्तम
मूल्यवान हिरा उरला होता. बाकीचे हिरे
सामान्य होते. तो मूल्यवान हिरा अपरूप
होता, त्याची अक्षरी घालणारा मोठा
भाष्यवान होईल असे मणिभद्र खर्चाना सांगे.

अवतीच्या राजाचा ही बातमी कळली व
त्याने मणिभद्राला बोलावून विचारले--
"कायरे, तुम्हाकडे एक अपरूप हिरा
आहे असे तू सांगतोस तर तशीच आमी तू
मलाकडे नाही तो दाखविलास? तू दहा
जणांचा तो दाखवीत फिरलास न माझ्याकडे
आलासच नाही?"

राजाने ते विचारल्यावर मणिभद्राचा
चेहरा उत्तरला. कारण त्या पूर्वी एक
थान त्याच्याकडे अवतीच्या सेनापतीने

निरोप पाठविला होता, आणि तो हिरा
त्यालाच विकला पाहिजे असे घमकावले ही
होते. परंतु त्याची इतकी मोठी किंमत
सेनापती देऊ शकेल की नाही याची
मणिभद्राला शंका होती.

मणिभद्र नम्रपणे राजाला म्हणाला--
"म्हाराज! माझा जन्म अवतीनगरीत
आला आणि येथेच मी लहानाचा मोठा
छात्रो. काही वर्षांपूर्वी व्यापारानिमित्त
मी परदेशी गेलो आणि नुकताच स्वदेशी
परतलो. आपल्या दर्शनात यावे जसा
विचार करून मी निघणार तेवढ्यांत
आपला निरोप आला!"

अवतीचा राजा ऐकित आपल्या
मिसावर हसत फिरवीत म्हणाला--
"बापच्यासाठी तुम्हा जखळ जो अपरूप
हिरा आहे, तो तू आणलास असंहीच!"

श्री स. ना. श्रीचंटे

Fullscreen 127

मणिमद काळजीत पडला. कारण सेनापती बक्ष प्रयोग करून, राजा अधिकार परांत आणि प्रधान आपले सर्व धातुने घनास लावून बाह्या जवळचा हिरा आपलासा करून व्यापण्या प्रयत्नात आहेत. आपण या तिघांच्या कचाट्यातून स्वतःची सुटका कशी करून घ्यायची?

प्रधानाला काहीतरी समाधान होण्यासारखे उत्तर देऊन मणिमद घरी गेला. नंतर एक आठवडाभर राजाला प्रधानाला किंवा सेनापतीला भेटलाच नाही.

आठव्या दिवशी राजाचा हेर त्याला घेऊन राजाकडे येऊन गेला. राजा थोडा रागाचेच व्यापान्याला टाकून बोलला. मणिमदने काही न बोलता मुकाट्याने एक अंगठी काढून दाखविली त्या अंगठीत एक सुंदर हिरा नसविला होता.

एकच सगभर राजाच्या चेहऱ्यावर आनंदलहरी उमटली. दुसऱ्या क्षणाला त्याने आपले ओंठ घट्ट दाबून विचारले— "अरोक्षरच अपरूप हिरा आहे ना?"

मणिमदने होकारार्थी मान हलविली. राजाने त्याला काही तरी सामान्य इनाम देऊन निरोप दिला. व्यापारी घरी निघाला तेव्हा वाटेतच प्रधान त्याची वाट पहात बसलेला बिसला.

होतो." बसे म्हणत मणिमदने आपल्या लिशातून एक अंगठी काढून दाखविली.

त्या अंगठीत धुळा एक हिरा नसविलेला होता.

प्रधानाने अंगठीकडे सर्वांक होऊन पाहिले व म्हणाला— "अस्सल हिरा अंगठीत नसवून महाराजांना दिलास! हा हिरा कमी प्रतीचा विसतो आहे, अपरूप हिरा तो हा नव्हे!"

मणिमद ते म्हणजे धावते नाही अशी पुढा करून म्हणाला— "वाळक, हाच तो अपरूप हिरा! पाहिजे तर कोण्या रत्न पारकपाला दाखवून विचारून पहा!"

जे ऐकून प्रधानाचा विस्वास बसला. अंगठी घेऊन व्यापान्याला काही तरी इनाम देऊन पाठवून दिले.

मणिमद घरी येण्यावर पाहिले तो सेनापती वाट पहात बसला होता. राजाला आणि प्रधानाला त्याने अंगठी दिली तशीच एक अंगठी मणिमदने सेनापतीला दिली.

अशाप्रकारे तिघांच्या भासातून तो बाजला परंतु मणिमदचा तो आनंद पार दिसत टिकला नाही. राजा, प्रधान व सेनापति एका ठिकाणी मेजवानी निमित्त येतले. त्यावेळी तिघेही आपापली अंगठी घालून आले होते.

बोलता बोलता तिघांची वृष्टी अंगठ्यावर गेली व कोणाच्या अंगठीतला हिरा अपरूप हिरा आहे या विषयी तर्कवितर्क सुरू झाले. तिघांनी मणिमदला बोलावून विचारले—

"काय रे, तुझ्याबरोबर एकच एक हिरा होता ना? पण आम्हां तिघांना अपरूप हिऱ्याची म्हणून प्रत्येकाला हिऱ्याची अंगठी कशी दिलीस? या अंगठ्यांत अपरूप हिरा नसवलेली अंगठी कोणती?"

मणिमद पेंचास पडला. तरीपण तो लगेच स्वतःला सावरून म्हणाला— "महाराज, अधिकार, दुबारी आणि सचवी अनुक्रमे जलगाच्या आपणां तिघांची धट्टा-

मणिमद प्रसंगावधान राखून म्हणाला— "मी तो हिरा नाही आणला. आपली आज्ञा भिलतांच घाईत आणायला विसरलो."

"तरमग घरी जाऊन दो हिरा घेऊन ये!" राजा म्हणाला.

मणिमद "बाबलो!" बसे मनईत म्हणत राजाकडून निघाला. राजबाळ्यातून बाहेर पडला असेल तसेच समोर त्याला अंबती राज्याचे प्रधान भेटले. म्हणाले— "तु महाराजांना कसला हिरा देणार, मला माहीत नाही तो अपरूप हिरा मलाच दिला पाहिजेच. नाहीस तर तु या राज्यात कसा राहणोस हे मी पाहोण!"

संस्कारी करण्याचे साहस मी करीन का? तीन ही अंगठ्या अपरूप हिऱ्याच्याच आहेत!

“तू आहोस व्यापारी, तुझ्या बोलण्याचा काय विपवास?” राजाने विचारले.

तेव्हा मणिभद्र म्हणाला—“रामधानी-तऱ्या कोणत्याही रत्नपारक्या कडून अंगठ-पांताऱ्या हिऱ्यांची पारक करून घ्यावी!”

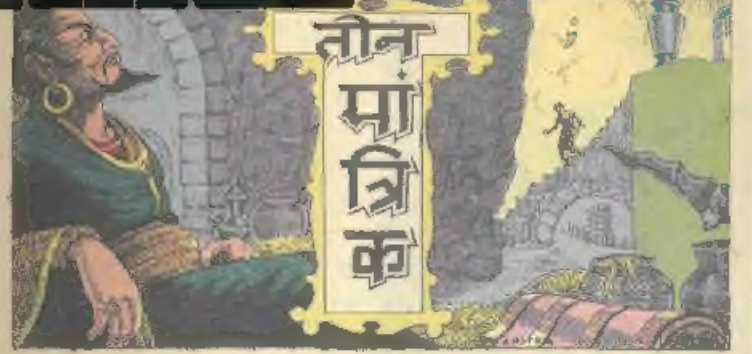
दुसऱ्या दिवशी राजाने एका रत्नपारक्याला बोलाविले. त्याने अंगठपांताऱ्या हिऱ्यांची पारक करून ते कळकळावर राजा, प्रधान व सेनापती तिघांच्या मनाचे अयाधान झाले. रत्नपारकी तेथून निघाला आणि खरळ मणिप्रभाच्या बरी गेला. त्यावेळी व्यापारी आपल्या बायकोसह कोठेतरी आपल्या तयारीत दिसला. सामानाची बांधाबांध करीत होता.

“तू सांगितलेले काम कोणत्याही प्रकारचे विघ्न येऊ दिल्याशिवाय पार करून आलो, मला तू एक अपरूप हिऱा देईन म्हणाला होतास, त्याचे काय?” हसत रत्नपारक्याने मणिप्रभाला विचारले.

मणिभद्र त्याला लुक बघतो देत म्हणाला—“ही अपरूप हिऱ्याची मंडवळली अंगठी आहे! जेव्हेरी व रत्नपारकी हे भाऊ-भाऊ असतात, नाही का? म्हणून तू मला जी मदत केलीस त्यावरून मी तुला फार-फार आभारी आहे!”

अशा तऱ्हेने तू तो अपरूप हिऱा स्वस्तात कोणाच्याही हातात लू पडू दिला नाहीस व तो सुरक्षित आपल्या बळकट संभाळून ठेवलास तर! मग आंब सोडून आपल्याची गरज?” रत्नपारक्याने विचारले.

मणिभद्र दुःखी आवाजात म्हणाला—“राजा, प्रधान, आणि सेनापती यांच्या कोपांतून मी कसा वाचलो हे मी आताच आपल्या बायकोला सांगितले, राजानेचे पालक, करतांना त्याचा मदत करणाऱ्या प्रधानाला व सेनापतीला आपल्या माळक्याची चढाओढ करायची मुंबते. अशा राजाचे राज्य कधी न कधी संकटात सापडल्या शिवाय पाहिले तरच आश्चर्य! म्हणून हे राज्यच मी सोडून आलो आहे!”

[३]

[पिगळने पक्क्या देवळाची पांच बारी एकामागून एक पार देली. प्रत्येक बारावर त्याला बघवले आले. परंतु त्याने त्या बारातीस पिशाच्चांमार्ग एकामागून एक पार केले. परंतु त्याच्या बापा जवळ पक्षपादने बापाची रूप भेजून एक राज्य आला. त्याने त्याला फार वास्तविले. त्याने पिगळला देवळा बघेन हवेत उडविले. त्यानंतर...]

पक्षपादला पाहिल्या बराबर पिगळला जिवंत जीव आल्यासारखे झाले. आता आपल्याला प्राण-भय नाही हे ओळखले. इतक्यात पक्षपादने पिगळला लाठी पडू न देता जमिनीवर पडू न देता बरक्यावर दोन्ही हात पुढे करून उचलून धरले आणि जमिनीवर उभे केले.

“पिगळ, काय झाले रे? तुला तसे फारसे लागलं बिगलं नाही ना?” पक्षपादने विचारले.

“लागलं बिगलं काय ते मागलून पाहू या मी जिवंत आहे, हेच केवढे माग्य माझे?” असे म्हणत पिगळने मागे वळून देवळाकडे पाहिले. ती पहात होता तेव्हाच आतापर्यंत पूर्णपणे वाळून गेलेली नदी व नदीचे पात्र पुन्हा “भुस्त” म्हणून पाण्याने भरू लागले.

पक्षपाद पिगळच्या साऱ्यावर हात ठेवून म्हणाला—“पिगळ, या खेपेत आपण

"बाय, बाय, मू कोण आहे?" असे विचारणाऱ्याचा कावागही अगदी मुद्दया सारखाच! एकच क्षणभर ती 'किर्तार्या-विमूह' अवस्थेत राहिली, तेव्हाच डोळ्यासमोर डोळे दिपून गेल्यासारखी चकचकीत गदा मला दिसली, की डोळे मिटून घेतले. माझ्या पाठीवर व डोक्यावर काढले चमकू लागतील एवढ्या मोठ्याने श्रावण म्हणू लागले. कोबीतरी बळकट हातांनी मला उचलून आकाशात फेंकले. परंतु खाली आपटण्या-आधी तू बळगट मला चक्यावर चढले आणि मोचविले!"

पिगळ म्हणाला. "खस!" असे म्हणत पक्षपादन लाळ डोळ्यांनी पाह्यात बुडत चाललेल्या देवळाकडे पाहिले. म्हणाला-"पिगळ, महासायिक्याचे शिष्य इतका नीच पणा करतील याची मला कल्पना ही नव्हती. तू चांगला ओळखत असूनही ते माझे रूप घेऊन तुला फसवू शकले. त्या पूर्वी तुला भिववण्यासाठी उपयोगात आणलेल्या प्रत्येक दुष्ट शक्तीला तू जिंकले होतेस. ते पाहून मला फार आनंद झाला होता!" व तुझा चतुरपणा मुझा लक्षात आला.

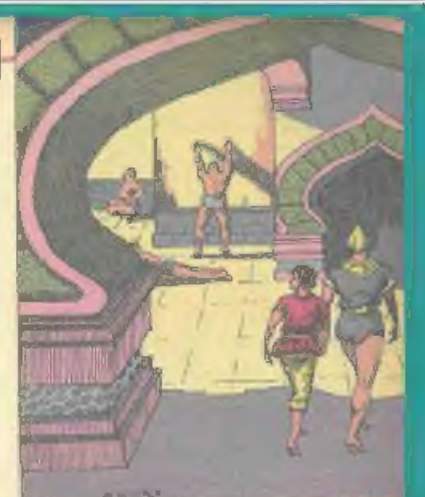
पिगळ म्हणाला ते ऐकून पिगळला कार कानंद झाला त्याचा उत्साह द्विगुणित झाला. "बर आता पुढे काय करावचे?"

देऊळ तर पुन्हा पाह्यात बुडू लागले आहे!" पिगळ म्हणाला.

"आज आपण करण्यासारखे काहीच नाही. वाजपासून तीन दिवसांनी पुन्हा महासायिक्याच्या समाधीत प्रवेश करू शकतील. तो पर्यंत आपण येथेच रहावयाचे आहे. तोपर्यंत आपल्याला विरंगळा म्हणू." असे म्हणत पक्षपादने हातातली गदा हवेत फिरवीत काही तारो मंत्र म्हणतला लगेच रणा निर्जन स्थानी एक उंच वसुंधर इमारत उभी राहिली.

पिगळ आश्चर्ये चकित होऊन त्या इमारतीकडे पहात असता पक्षपादने त्याचा हात धरला व त्याला त्या इमारतीकडे घेऊन गेला. ते दोघे त्या इमारतीच्या अगणात इमारती जवळ पोचते पर्यंत इमारतीचे दार उघडले गेले आणि दोन आज्ञा वाहू वाहेर आले आणि पक्षपाद व पिगळला त्यांनी लवून नमस्कार केला. पिगळने त्यांच्याकडे आश्चर्ये करीत विचारले-"पक्षपाद, हे कोणते?"

"हे आपली तीन दिवस करमणूक करायला आलेले माणारी राक्षस आहेत. आपण येथे माशा मारीत असणे शक्य नाही, होय ना? या पिशाच्य यत्नांना कुस्ती, लाठी काठी फिरविणे, तलवारी दंड वगैरे खेळ करायला लावून आपण आपले

मनोरंजन करून घेऊ या." पक्षपाद म्हणाला.

पिगळ व पक्षपाद त्या महालास गेले. ते एका दाराने एका मोठ्या बालनात शिरत असत. पिगळला तेथे अनेक गहेलवाज दिसले. ते कमात करीत होते, तो त्यांच्याकडे पहात म्हणाला-"हे सर्व मिळून आपल्याला काही अपाय तर करणार नाहीत ना?"

"सर्व पिशाचं मूर्खीच कारण नाहीरे. पिगळ!" असे म्हणत पक्षपाद पुढे निघाला आणि त्याने त्याला समोर दिसलेल्या एका मळाला काही तारो इच्छूच सांगितले. ते तेथून लगेच निघून गेले.

हारलीं रे! महासायिक्याचे शिष्य जरी पाह्यावे पुन्हा भरू लागले आहेत. देऊळ त्यात बुडून जाणार परंतु आपण ठरविलेल्या दिवशी नदीचे पाणी खटवू नको. प्रथम तुला जे काही अनुभवावे लागले ते प्रथम सांग."

पिगळने पहिले दार ओलांडल्या पाहून सहावे दार शीर्षपर्यंत त्याला कोण-कोणत्या अडचणींनी लोंढ घावे लागले व जे जे अनुभव आले व जेजें घडले ते सर्व सांगितले.

"त्या सहाव्या दारावर इतके हुगार भूत असले असे मला वाटलं नव्हतं. अकरणात तुझ्यासारखे रूप मला दिसले.

श्रीला काय वाटेक, कोण जाणे! आपली सेवा करायला आलेल्या पिशाचिनीच असल्या तरी आपण असे धावकून चारुणार नाही. ते बरोबर नाही. त्यांना हे तीन दिवस आपण संघर्ष स्त्रियांचे मानून घालू या."

त्यानंतर पद्मपाद व पिंगळने जेवून घेतले. क्षितक्यात त्या दोघां आवाजानुवाहू मत्स्यींनी काही मत्स्य पिशाचांना, योघ्यांना तिकडे आणले. त्यांनी विरतिराज्जी रुपे धारण करून कुर्तरी व छद्मयूद्ध कडून पिंगळ व पद्मपादाची करमणूक केली.

पिंगळ व पद्मपाद त्या दालनात मोठ-मोठ्या वेळधी गाथा गिर्या होत्या त्यांना ठेकून बसले. काही वेळाने सौम्याच्या साटांत निरतिराज्याचा प्रकारची पक्ष्याचे बावून घेऊन काही अप्सरे सारख्या अती सुंदर स्त्रिया आल्या. त्यांना पाहतांच पिंगळ पद्मपादला म्हणाला-"या संघर्ष स्त्रिया आहेत का रे किंवा त्यांचे रूप घेऊन आलेल्या पिशाचिनी आहेत?" मात्रा कारन सोंघळ उठून गेला आहे मला सुचतच नाही.

पद्मपाद 'शुः' असे म्हणत पिंगळाला गंध रहायला सांगून म्हणाला-"पिंगळा! इतक्या मोठ्याने बोलू नकोस. पिशाचि-

असा सन्हेने तीन दिवस निघून गेले. चवथ्या दिवशी पद्मपादने तो महाल व त्यात राहणारे प्रायारूप धारण करणारे मत्स्यींना व सुंदर स्त्रियांना आपल्या मन-बळाने अधुष्य केले. या पूर्वी तो नदीच्या काठी नमावी घेऊन बसला होता तेथे आला. क्षांतपणे चहूकडे पाहिले.

पद्मपादने पाण्यात बुडालेल्या देवळाकडे बोट दाखविले व म्हणाला-"पिंगळा, आतां मी नदीचे पाणी अटवली बरे का! या खेपेस तू महाभारिकाच्या देवळात प्रवेश करते वेळी तू कोणत्या गोष्टी लक्षात ठेवत्या पाहिजेस ते पुन्हा सांगण्याची गरज नाही."

"पद्मपाद, ते सर्व तू मोती सांगण्याचा गरज नाही. तेव्हां साल्लेला भार आणि त्यामुळे गंगाला घेत बसलेल्या कळा मद्याप नाहीसा साल्लेला नाहीस. मी काही चिस्तरलोच असेच तरी बुद्ध्या क्पात मला कसविले होते त्या महाभारिकाची मुखाकृती मी चित्तरणार नाही. या खेपेस मी त्याचा शेवट केल्याशिवाय राहणार नाही." पिंगळ म्हणाला.

पद्मपादने मंत्राचा जप सुरू केला आणि काही वेळाने सच पाणी बटून गेले. पिंगळ निर्मयपणे सरळ देवळाच्या वहिल्या दारा-जवळ गेला आणि आपले कडा काढल्या बरोबर त्यावर आपला हात ठेवला. तो सांघ जागण्या जागी सरून पडला त्या पाठोपाठ कर्ण कठोर आवाजात प्रवत ऐकू आला.

"माझे माव पिंगळ, मी अवती नयरीचा कोठो आहे." असे म्हणत पिंगळने दोन्ही दारे ठकलली. दारे सताड उघडली गेली. एक आजानुवाहू देहधारी काळा कभिन्न माणूस तलवार उपसून पुढे आला. तो पिंगळचा गळा बरायला गेला, पण पिंगळनेच त्याचा गळा बरखा आणि तो आजानुवाहू राक्षस त्याकाळ मरून जमिनीवर पडला. सर्व जगदी माणच्या खेपेस झाले होते लसेब झाले.

पिंगळ एका साकून एका पांघ ही दारे पार करून गेला आणि सहाय्या दारा-जवळ आला तेव्हा दाराच्या बाजूला पिंगळची आई बळू दाळीत जगदी दीन होऊन त्याला म्हणत बसलेली दिसली-"पिंगळस! कशाळा हे सर्व कष्ट सहन करतो आहेस रे! मागे फिर! तो पद्मपाद मला डार करण्याच्या श्रयत्नात आहे!"

पिंगळ क्षणभर बसक होऊन तिच्याकडे पहात राहिला. त्याला गेव्या खेपेस पडलेल्या सर्व गोष्टी आठवू लागल्या. माणच्या खेपेस पद्मपादच्या क्पात बिसलेले पिशाच होते. तेच आता आईचे रूप घेऊन

बला फसवायला जालेले असले पाहिजे! पिंगळला असे बाटले.

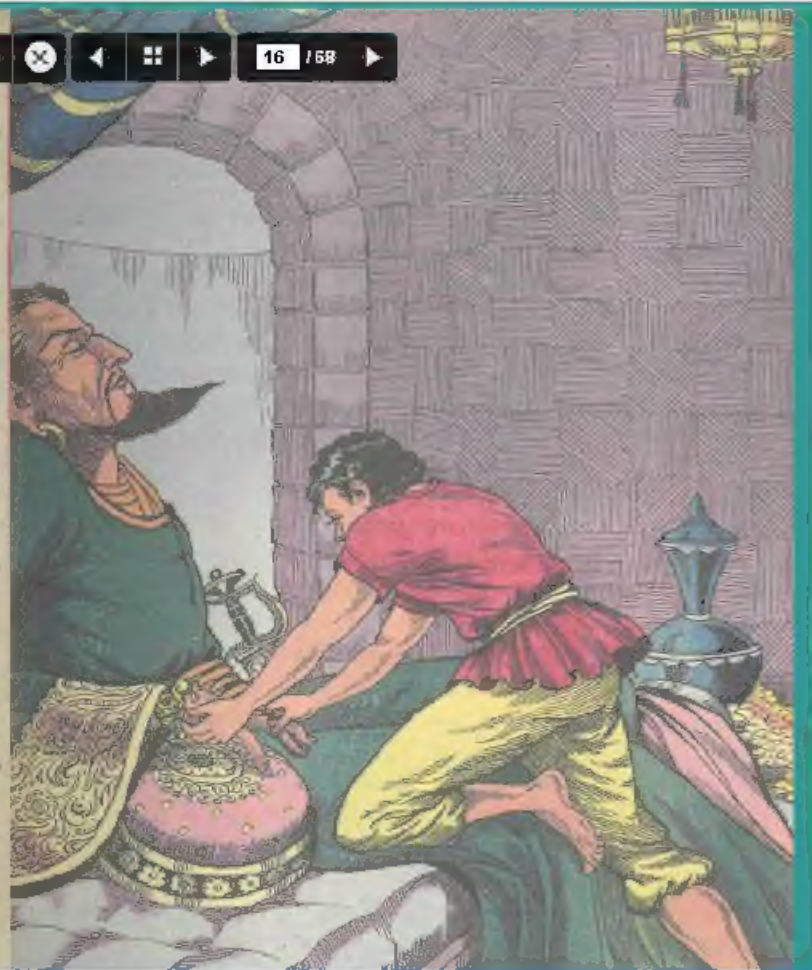
"बासतून बाजूला हो प्रथम! तू कोण बाहेर है मला माहीत नाही. माझ्या आईच्या रूपात आली असलीस तरी मला फसवू शकणार नाहीस!" असे म्हणत पिंगळने दाराच्या बाजूला असलेली एक तलवार उचलली आणि पुढे निघाला. तो निशाचिनी मोठ्याने किंकाळी फोडून एकदम अदृश्य झाली.

पिंगळ मोठ्याने हसला आणि तलवार फेंकून देऊन दार चोराने दकलले आणि मात गेला, लहोर रेशमी पडदे बाऱ्याने फडफड करीत असलेले दिसले. रेश

मातळ्या पडदे पाठमाग एक उच्च आसने चकाकत असलेले दिसले.

पिंगळने रेशमी पडदा बाजूला धारला आणि आत येला. रत्नभाषिकाच्या कांतीत वेदीप्यमान होणाऱ्या सिंहासनावर महाभाषिक भोगनिघेत असल्या दारला ठोळे भिटून बसला होता. पिंगळला लपभर असे बाटले की महामायिक जिवंतच आहे. तो स्वास घेण्या करिता छाती बर करून एकेक पाऊल पुढे टाकीत महामायिकाच्या अगदी जवळ जाऊन पोचला. त्याची धूळी महामायिकाच्या उजव्या हाताच्या बोटांवर होती. पिंगळला एका बोटात चकाकणारी अंगठी दिसली.

पिंगळ धीर करून पुढे गेला आणि त्याने महामायिकाच्या बोटातली अंगठी काढली. माता त्याला हव्या होत्या त्या आणखी दोन बस्तू! एक हिरे माणिक्याने मडवलेली मूळ मसलेली तलवार. ती महाभाषिकाच्या कंबरेला अडकविलेली होती. त्याने ती महामायिकाच्या कंबरेतून काढून घेतली आणि आपल्या कंबरेला अडकविली. आता ठरला तो मृगोल राजा! हो कुठे दिसतो का. म्हणून पिंगळने चौफेर हिडून पाहिले परंतु त्याला काही दिसला नाही संतर तोपुढे गेला तेव्हा एक प्रकाश त्याच्या कडे येत असलेले दिसला.

Fullscreen

127

18 / 68

पिगळने एकदा चारी बाजूला नजर फिरवून पाहिले. त्याला एक बाजूला पायऱ्या दिसल्या. त्या पायऱ्यांच्या मळांला एका उंच चौकीवर गोल चंद्रासारखा नकाकणारी एक गोल वस्तू दिसली. तोच भूगोल होता आणि चकाकत होता. पिगळ त्याच्या जवळ गेला आणि भूमीलात पाहिले. त्यात निरनिराळे देश त्याची सगळी, त्या त्या देशात कामात धक असलेले त्या त्या देशाचे लोक पिगळला स्पष्ट पणे दिसले.

महामायिकाच्या समाधीनूने त्याला मिळनायच्या होत्या अशा तीनही वस्तू पिगळला मिळाल्या होत्या. तो भूगोल खाद्यावर घेऊन अगदी शेवटी म्हणून महामायिकाला सिंहासनावर बसलेला राहून बाहेर निघाला.

पिगळ महामायिकाच्या समाधीच्या खोलीतून बाहेर येणार इतक्यात कानांला गोंड वाटणारे तारीक आवाजांत कोणी गात असल्याचा आवाज ऐकू आला-

"शाकास पिगळ! तुझे ध्येय न सादल. हुशारीची आम्ही सर्वच प्रतीक्षा करतो." हे शब्द पिगळला ऐकू आले. तो आवाज महामायिकाचाच असावा असे वाटत पिगळने मागे वळून पाहिले. परंतु चेहऱ्यावर किंवा कोणत्याही अवयवावर हालचाल आल्याचे चिन्हही दिसले नाही.

पिगळ सर्व दारे कोलाडून बाहेर आल्याबरोबर पद्यापादने आनंद व उत्साहाने टाळत्या बाजविल्या व म्हणाला- "पिगळा, आपण यशस्वी झालो. आता मा जगात आपल्या बरोबरीचा कोणी उरला नाही." असे म्हणून पुढे जातच आला.

त्याच वेळी तदीच्या खोल बोवातून उबलामुखी फुटावा शसा मोठा आवाज ऐकू आला. त्याच वेळी ताड वृक्षा एवढी जाडजूड व उंच जलधारावर उडू लागली. पद्यापादनी पाहताच दचकून एक पाऊल मागेउडी माहून गेला. (कमशा)

शक्तिहीन राक्षस

विक्रमादित्याने आपला लहू सोडला नाही.

तो आंघोळीत गेला. मेल खाद्यावर काढून घेतले आणि स्मयानाच्या दिशेने गीत पणे चालू लागला. तेव्हा मेलत बसलेला वेताळ त्याला म्हणाला-"राजा, तू इतके श्रम करीत आहेस त्याला कारण काय, असेल हे मला कळत नाही. काहीतरी अशक्य असे काय करून घवती संपल अशा मूर्तीकडून शाप मिळवून तू या संकटात तर पडला नाहीस? जर मूर्ती तात्कालिक रागवश होऊन शाप घावला निघाळे तरी त्या शापापासून मुक्त होण्याचा मार्गही सांगतात. परंतु मुक्ती मिळविणे शापप्राप्त व्यक्तीच्या बोद्धिक बलावर आणि परिस्थिती अनुकूल असण्यावर अवलंबून असते. त्याचे उदाहरण म्हणून कित्येक शास्त्रे शिकून मिण्यात झालेल्या रत्नदीप नावाच्या तरुणाची गोष्ट मी तुला

त्या मुनीकडे शिष्य असा कोणीच नव्हता. एका साडाच्यानी एका सोपडीत ते मुनी रहात होते. शेंशारच्या एका डोंगरी सोडधावर स्नान करून ते आपल्या सोपडीत परत येत असता रत्नदीपने त्यांना साष्टांग प्रणिपत केला व जडून तो कोण कनारे धांगितले व तो कोणत्या हेतूने त्यांच्याकडे आला होता ते भांगितले मुनी त्यांच्याकडे प्रेमादराने गहात हुंछले.

त्या दिवसापासून रत्नदीप मुनींची सेवा करू लागला. सहा महिने छोटसे वा अवधीत मुनी रत्नदीपशी एका शब्दाने ही काही बोलकं नाहीत, सोपडी समोरच्या एका जावासाळी पयासन घालून रमाची धडन ते वसत आगत, रत्नदीपन याचा दोन तीनदा तपोनिष्ठ होण्यास एखाद्या भंघ सांगाचा सखी विनंती केली. मुनी स्मित करून खण झाले.

हलू-हलू रत्नदीपच्या मनांतील श्रद्धा भवित भावना कमी होऊ लागली. एवढेच नव्हे तर तो त्या मुनींचा द्वेष ही करू लागला. हा गृहस्थ कोणता तरी मोठा गुन्हा करून राजाच्या शिपायांची नजर चुकवून या हाट अरण्यात लपून तर वसला नसेल, असंही रत्नदीपला वाटले.

एके दिवशी मुनी ध्यानमग्न होऊन बसले असता रत्नदीपने त्याचे खांदे बघून

खूप जोराने हलविले व म्हणाला-“मी गेलं सहा महिने तुमी सेवा करतो आहे, एकदा मुढां तु तोंडे उघडून माझ्याशी बोलला नाहीस, आजपर्यंत तू आपल्या तपःशक्तीचा प्रताप मला दाखविला नाहीस. तू खरोखरचा मुनीच आहेसना?”

मुनीचे ध्याद भंग झाले. त्याने रागाने डोळे ताल करून रत्नदीपकडे पाहिले व म्हणाला-“बरे मुर्खा, माझी तपःशक्ती कशी माहे, हे तू आतांच पहा तर! तु केवळ स्वार्थ बुद्धीने तू माझ्याकडे येऊन राहिलास. तो गोष्ट मानवमात्रास नैसर्गिक अशीच आहे. त्या वेळ मी तुला दोष देत नाही. परंतु आता तू जसा वागलास ते राक्षस स्वभावा प्रमाणे होते. म्हणून तू यापुढे राक्षसच होशील. परंतु तुला मानववेष प्राप्त होईल.”

दुसऱ्या क्षणाला रत्नदीप राक्षस झाला आणि त्या जंगलाच्या दुसऱ्या भागात जाऊन पडला.

एके दिवशी बोरसेन नावाची एक शूरीर व्यक्ती देगाटन करीत त्या अरण्यामागे जात असता रत्नदीप राक्षस झाडावरून अकस्मात उडी मारून त्याच्या

समोर उभा राहिला व म्हणाला-“कायपण हूश्ट पुश्ट माणूस आहे, माझे केवडे भाग्य!”

राक्षसाला पाहून बोरसेन थोडा देखील म्हाला नाही व तलवार उपसून म्हणाला-“तुझे तुकडे-तुकडे करून टाकतो. प्रथम त्या गोष्टीस तू तयार आहेसना?”

राक्षस हसून म्हणाला-“तू माझ्या पायाच्या नखा एवढा मुढा नाहीस. पण तुजं साहस पाहून माग मी तुला धाबासकी देतो. मी डोळे मिटून पुन्हा उघडाघच्या आत तू मला सांगडपार नाहीस इतका दूर तू निघून गेलास तर मी तुला खोडीन!”

सांगतो, लक्ष देऊन ऐक.” असे सांगून वेताळ गोष्ट सांगू लागला.

रत्नदीप नावाच्या एका तरुण युवकाने सर्व ज्ञात्रांचे अध्ययन करून दक्षिणेकडील आपल्या गांवी जात असता एका घनटाट अरण्यात एका मुनीला पाहिले. त्या मुनीला पाहतांच रत्नदीपच्या मनांत एक विचार आला. आपण काशीत अनेक पुढेची सेवा करून व मेहनत करून जे ज्ञान संपादन केले आहे त्यामुळे अथवा अशी संतशक्ती साध्य करू शकलो नाही. परंतु तशी संतशक्ती तपश्चर्या करून प्राप्त करता येईल. त्या साठी या मुनीची सेवा करणे आवश्यक आहे.

Fullscreen

127

22 / 68

“कधी कोणी मी मानवच होतो. एका मुनीच्या शापाने मला हे रूप प्राप्त झाले. माझ्या मुळे कोणत्याही मानवाचे दुःखमान होऊ नये, म्हणून त्या मुनीने मला राजसाची शक्ती दिली नाही. तुम्या माहितीत कोणी भित्रा असेल तर सांग!” राक्षस म्हणाला.

“तुला या जगात भित्रे कमी आहेत असे वाटेल का?” खोरसेनाने विचारले.

“होय रे! मी या जगलात कोणाला पाहिले तर ती व्यक्ती धैर्याने माझ्याबरोबर बोलेल मुनीने दिलेल्या शापाची गोष्ट त्यांना माहीत झाली की काय, कोणास ठाऊक?” राक्षस म्हणाला.

“तसं काही माही. काहसी लोकच या अरण्यात पाऊल टाकतात. तुला भित्रे लोकच हवे असतील तर तुला मानव वस्तीतच गेले पाहिजे.” खोरसेन म्हणाला.

राक्षसाने खोरसेनचे आभार मानून जंगल सोडले आणि एका गावी जाऊन राहू लागला. तेथे त्याला सोमू नावाचा एकजण भेटला. राक्षसाला पाहूनही तो थोडादेखील भ्याला नाही.

राक्षसाने आश्चर्यचकित होऊन त्याला विचारले—“मला पाहून तुला भीती वाटत नाही का?”

“मला मरणाची भीती नाही. मृळ्यात मी काही लावण्य नाही म्हणून मरतो आहे!” सोमू रागाने म्हणाला.

“या गावात मरणाची भीती कोणास आहे सांग पाहू!” राक्षस म्हणाला.

“त्या भीमूला मरणाची भीती वाटते!” सोमू म्हणाला.

राक्षस खेच त्या सोमूकडे गेला. परंतु भीमू मुळा राक्षसाला पाहून भ्याला नाही. जिवंत राहण्याची अनेक शोषक दारोज बाऊन खंगत चाललो आहे. तू मला गिळून टाकलेस तर ही पोडा कायमची आईल!” भीमू म्हणाला.

राक्षसाने विरवास सोडला आणि विचाक लायला—“तू जिवंत रहावाच, असा विचार करणारे तुला माहीत असलेल्या कोणात कोणी नाहीत काय?”

“माझा इलाज करणाऱ्या दोसितांना माझ्या जगण्यावर फार विश्वास आहे, बसे मला वाटते. माझ्या जखमून त्यांनी रूप पैसे उकळले आहेत. पुढेही उकळतायावेत यासाठी ते माझा आजार बरा होऊ देत नाहीत, असा मला शंश आहे.” भीमू म्हणाला.

राक्षस दोसित राहण्या वेचाकडे गेला. राक्षसाला पाहून तेही भुळीच न भित्त म्हणाले—“मला भावको म्हणजे पंचप्राण! लिच्छविसाठीच तो मेहगत करून पैसे मिळ-

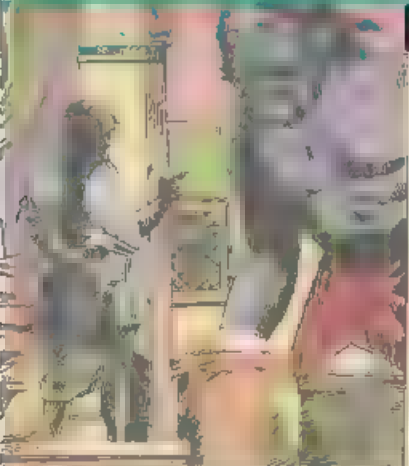
वतो आहे. काळच तो सर्व पैसे घेऊन माहेरी निघून गेली. तेव्हा तू मला खाऊन आपली भूक भागव!”

राक्षस होताच झाल्यासारखा म्हणाला—“माझ्यात ती शक्ती नाही. कोणी भित्रा मला पाहून भ्याला तर त्याला सायबा विचार मी करीत आहे. मला मुक्त करण्यासाठी कोणी देवाची पूजा केळी तर माझ्यामुळे देवाची पूजा झाली या पुण्य-लाभाने तरी मला राक्षस रूपातून मुक्ती मिळेल. तेव्हा कोणी भित्रा मला मुक्त करण्यासाठी मिळत नाही.”

“या गावात कमाळीचा चिबनू म्हणून सोमू नावाचा एक प्रसिद्ध भित्रा आहे.

“तू मला जिवंत सोडायला तयार असलास तरी मी मात्र तुला जिवंत सोडणार नाही.” या शब्दांत खोरसेनाने राक्षसालाच उलट दटाविले. ते उत्तर ऐकून राक्षसाचा रुच ताठरपणा शिरधळून गेला. सोमू म्हणाला—“तू माझ्या दरकावण्याला बिबील असे मला नाटके होते. मला राक्षसा सारखा मोठा वाकार मात्र आहे. बरकी खाण्या सारखी शक्ती मात्र माझ्यात नाही. कोणी भित्रा मिळाला तर त्याला भाऊन आपले गोट भरेल या विचाराने मी ते बोललो.”

“तुला वेह इतका मोठा आहे. पण तुझ्या अंगात शक्ती नाही असे म्हणतंय, हे कसे काय?” खोरसेनाने विचारले.

त्याला एकाएकी माहून आले

आपल्याला या राक्षस जमाने मज्जे नाही तर! ' असा विचार करून राक्षस आणखी एका रात्री जायला रिकाला. जातांना तो निघाला होता त्याच गावाच्या वेळी जवळ पोचला असलेल्या राक्षसाच्या लक्षातले गाणे म्हणत उड्या मारीत फिरत असला. सध्या दिवस राक्षसाने त्याला विचारलं- "आता माठा आनंदाने वाचतो आहेस की?"

सोमू राक्षसाचा पाहून बरोबर कपट म्हणाला- "मला काही कळू नकोत, मला आणखी जगामचे आहे. भीमू मला त्याच सर्व धन वैभव दिले, म्हणतोग त्याच विचार त्याला कर दिवस जग जगव नाही तेन्हां माझ्या सारख्याच जगव करविले ते वाटले. ही सर्व धूनी हाण आहे!" असे म्हणत सोमूने हात जोडून नमस्कार केला.

हे सर्व कसे जग हात ते कळाले म्हणून राक्षस क्षीणता घेऊन मोठ्या त्याचा पाहताच कायामासून बोवय घेऊन सोमूच जंग हाडले.

"तुला मुळां जगण्याची इच्छा तुला लागली आहे म्हणजेच की!" राक्षस म्हणाला.

काणाम राक्षस, त्याच्याच बोटाने त्याच काठीच उभे राहून याने मला एक गोष्ट दिली. या मंडोलेत आपण अजिंक्य जगव कराल, मेहुरवानी करून मला काही दिवस जगव द्या!" भीमू म्हणाला.

राक्षस दीक्षाताकडे गेला त्याला जग पक्षी इच्छा झाली. भीमूला ओढव घेऊन परतल्यावर त्याची बायको परत आली दिसली माहुरच्या वाटेने अर्धी रात्री घालून गेल्यावर तिच्या पश्चात्ताप त्याला म्हणजे ही परतल्या नवऱ्याचे पापबळन जग मागू लागली त्यामुळे दीक्षाताने जिवंत राहण्याची इच्छा उत्पन्न झाली.

राक्षस त्या जगा निघत मिळाले पण त्याच्यान झालेला बदल त्याच्या लक्षा त्याच्या स्वामा कडून करण्यास त्याचे मन मानना. तेथून तो पुन्हा सोमूच्या घरी जावं त्याच्याशी बोलावे असा विचार करून निघाला, पण क्षीणार्थात त्याचे घरी

आकुल पक्षी राहिले रात्री रात्री त्याला आले वेताळ पक्षीवर कथा सांगून म्हणाला- राजा, मुलाच्या कायाने राक्षस झालेला रानदीप कायतेही पुण्यकार्य केल्या विनाय कसाकाय राक्षस रूप घालवू शकला? याप्रश्नाचे उत्तर माहीत असून तू दिले नाहीस तर, तुझ्या डोक्याची उभर सकल हींमन तुझ्या पायावर लाळ लागतील."

विक्रमविरय म्हणाला- राक्षसा कोणतेही पुण्यकार्य केले नाही असे म्हणणे बरोबर नाही. त्याला जाले असले तर जगण्याची इच्छा असलेल्या तिच्या त्याला खाऊन टाकतां खात असले पण तसे त्याने केल नाही किती पुजा अभिषेक केले असले तरी तिच्या जिवंत माणसांना न खाण हे पुण्यकार्य दोळे नाही का? त्या पुण्याचा परिणाम म्हणून त्याचे राक्षस रूप जाऊन त्याला मूलरूप प्राप्त झाले.

अशात हेने राजाचे सोमू बगडाले वेताळ प्रेतासह नाहीसा झाला आणि पुन्हा जाऊन कळत निघाला, पण क्षीणार्थात त्याचे घरी

कलेचा पुरस्कार

कविपुत्रपुत्र जमिनदारसा कलाकार म्हणूनही त्याला मुठीच आवडत होते. काही वर्षे जाही म्हटले की त्याला पुणेकरांसारखे असे हो म्हणे. कोणी पुणे म्हणजे म्हणजे दाखवितो. म्हटले की तो दोन्ही कालावर हात ठेवीत असे.

जमिनदाराची ही निविदा शायबूक व स्वभाव पातळ इतर जमिनदारांमध्ये त्याचा मान उभेरी होईल की काय ही भीती त्याच्या दिवाणाचा बाटे. असे जेवून ही एकदा अभिमानाचे "एका चांगल्या चित्रकाराला बाळ्याकडे पाठवा!" असे बापल्या दिवाणाला झाले.

जमिनदारात हा बदल बघून बापल्या पातळ दिवाणाचा फार आनंद झाला व त्याने एका निष्ठावान चित्रकाराला जमिनदाराकडे पाठविले व म्हणाला— "जमिनदाराकडे जाण त्या मलाकारात पुणे वहीत। मू त्याच्याकडून फक्त बापल्याची मिळविनीक हे वाटवा।

एका तासाले तो चित्रकार परत येऊन निघाला, म्हणाला "बापल्या जमिनदाराच्या स्लेची आवडत नाही म्हणणारे बापल्या कमी समजून असलेले आहेत. म्हणणारेच त्याने एक तासभर बघून त्याच्या पुणेजांच्या फोटोपेटने आणि बुरशी जमलेल्या। असे असे काढून पुणेच्या त्याबद्दल परिचितिक म्हणून दिले-पुणे देहा सप्रेम।

जे ऐकल्यावर दिवाणाच्या तांड्यातून एक सवई पडला नाही. —बी. ग. न. साने

लोकरोल

धर्म कष्ट वारी मजूर होता दिवसभर बायला व त्यासाठी सावणारे कष्ट मेहनत करून तो जो कमाई करून कायला सिद्ध झाले लहान मुलांकडे शाली त्यावर संसारचे गड चालू होते.

त्याचा संसार म्हणजे सुदाम्याचा संसार होता. आपल्या गरीबीमुळे एवढा मोठा संसार चालविणे त्याला कठीण जात होते. त्या दिवस वार मजूर मुठी भरल्यामुळे चार लहान मुलांना त्या वर त्याने पैसे वाचवणे सनस नमूने, कारण मुलीचे बस जमाने सारले होते.

त्याने जी लगे करणे धर्म्या वकली बाहेर होते तो कापावळून सायंकाळी घरी गेला बायला की त्याची बायको पार्वती मुलीला जमानाची गोष्ट काढीत असे.

धर्म बायकोकडे हवाला नजरेने पाही एवढेच पाळू शक्य होते.

त्याने लहान मुले आपल्या मोठ्या बहिणीकडे लक्षासाठी चार पैसे दिले.

जे ऐकून बायकोला सुडां धर्म्या कीव आली व म्हणाली "होय, काही तरी

मदत करणे बरे होईल याचे कुटुंब कितो दुर्दैवी आहे! याचे माय पालटल आणि यांना ही शरीरही भोमू लागू नये. आपण कोणत्या प्रकारे यांना मदत करणे शक्य होईल ?

“थोडेसे पैसे आपून आवा आमी हाकाचे की धर्मुची त्यावर नजर पडेल ते मिळालं तर त्याचे कष्ट कमी होतील कोणत्याही प्रकारची काळजी न करता त्याला आपल्या मुलींची लग्ने करता येतील” पुरुष देवता म्हणाला

त्याच्या बायकोने होकार दिला दोघांनी एके दिवशी रात्री धर्मुच्या परसोत धिहिरी जवळ पेशाची एक पिशवी हाकली

सकाळी उठतान धर्मु घरसात उठा नेह्या त्याला ती विनव दिवली च्यान पेशाचे तार उचलून पाहिल त्याचा डोळ्यावर विश्वास हाडेन डोळ फाटकाडून पाहू लागला आरशासीमेकानेमाठघाल आरडल नो आवाज एकुन घरातली सर्व घडली घावले आली सवीची नजर पेशाच्या पिशवीवर पडली

सर्वात आधी धर्मुचा मोठा मुलगा तो त्याच्या चौघांमुलींच्या पाठीवर झाला मोठा होता-बापाळा म्हणाला- बाबा आपण वा पैशाच्या भोंडवळावर मं शाब्दाचार करू या आपले दारिद्र्य कायमसे भाईल

धर्मुची मोठघा मुलाच्या पाठीवर झालली तीन मुले आपल्या मोठघा बाबाकडे रागाने पहात म्हणाली “त नाही आतायचे! जाम्ही ते पैसे खच करून यांगळे कपडे शिजून घेतो उगलत तेम खच करून जाह्मल जाऊन कोण म तरी मुक काडे विचारयास काक”

मूंगली भवे म्हणताना धर्मुची बायको ओडली- बाबा रे जगा’ पदाना रागावून ती पुढ म्हणाला मुला कित्यक दिवसांमधून सोन्याचे दागिन करून घ्यावेसे वाटत होते परंतु गरीब म्ह आनपरंत हे शक्य झाले नाही मी ह पस खच करून दागिन करविते

त्याच्या बायकोने आणि मुलांचे विचार ऐकून कारण माहवमें वाटले. पुरुष बायकोला म्हणाला-“देकरयातना मानवीच्या काय इच्छा आहेत त्या? आतापर्यंत मुलींच्या लग्नाची गोष्ट कोणी काढली नाही प्रत्येकाना बायली इच्छा पूर्ण करून घ्यायची गोष्ट तेवढी सुचते आहे मुलींच्या सख्या आईला मुढा मुलींच्या लग्नाची गोष्ट जाठवली नाही ती आपली जबाबदारी विसरली तिला दामित्यांचा मोड आहे बाला लोकरीत म्हणायचे की काय हेच कळत नाही!”

गुहदेवतातली आई फार काळजीत पडली ती म्हणाली-‘होय हा सर्व

गुहदेवतातली आई फार काळजीत पडली ती म्हणाली-‘होय हा सर्व

पेशाचा मोह आहे. पैसा नव्हता तोंपर्यंत सर्वांची एक बाब्यता होती. कोणाकही स्वतःचा स्वार्थ असा नव्हता. सर्वांना सुलीचे खात कर्त होईल याचीच चिंता होती. ईसा समोर येताच ती गोष्ट विसरून सर्व आपापली इच्छा पुरी केली. होईल याच स्थायिका बळी पडेल तर मग एक संमत केल्या!"

अन्वतरी धर्म, त्याची बापकी व मूलधर्म, आपापची इच्छा पूर्ण व्हावी यासाठी संमत होते.

परंतु विशिष्टीतच सर्व नावी जवळून दगडाची बाबी. ही पाहून सर्वांची स्नेह किक्की पडली व सर्व एक कुसण्याचा चेहरा पाहू लागलो.

धर्मचो बापको हंबरडा कोडून म्हणाली—
बापण पैसे पाहून मोह्यात पडलो, परंतु हे सर्व दगडाचे पैसे आहेत. मंगलनाची माहिती असलेल्या कोणीतरी अग्रत्याला मग्या तऱ्हेने फसवून खेळ केला आहे!"

सर्वांनी निराश होऊन भावा खात्री घातल्या. प्रथम धर्मचो बापको स्वतःला आवकून म्हणाली—“बापण सर्व हे खर पैसे समजूद रांच्या करितो परंपराशा भांडलो व आपला तडू वळून वसला. समोर लुग्याचे वय झांसल्या मली भावेत आपल्यापैकी एकालाही त्याची आठवण झाली नाही!"

धर्म आपली झाली झालची मानवर करू शकला नाही म्हणाला—“ती गोष्टच पार विसरली!"

मुला जाऊन जाईला म्हणाले ‘काय वाटल तितका मेहनत करून मागही पैसे मिळवू व आपल्या वडिणीचा विवाह किता लवकर करता येईल हे पाहू! आतापर्यंत भांडलो ते विसरू या!’

कडुलिबाच्या झाडावरून गवदेवता हे सर्व पक्षात व एकत होते. धर्मच्या कुटुंबात पेशामुळे जे भांडण उपजले होते ते ताहास होऊन सर्वांत एक बाब्यता आली या महल गृहदेवतांना आनंद झाला.

धोक्याची सूचना

अज्ञान काळोप राग्य पत्तेन जमता
वाणण्यास वय येउन रांगारा एक
बापू रडला असे नोबिसर्वांनी अनेक
अवतार आरण केले, त्यांत या साधूच्या
रूप एक अवतार आरण केला होता. व
तथे गहन होता.

त्याच समयी बहुराच्या जवळपासच्या
एका नावी भिक्षा मागून आपला उदर
निवाह झालविश्या एक आहूण होता
ता २.१.१२च्या गोपेश भिक्षा मागून एका
जंगलाच्या वाटेने आपल्या गावी परत
यत होता. तेव्हा त्याला कोणी असे
म्हणून एक आले ‘जरे, साह्या, आता तु घरी येना ताहीत तर तुला नक्की
मरण वईल. तू घरी येनास तर-तर तुझ्या
बापकांचे मरण निश्चित संपज!’

आहूण ती बराशी ऐकून चाटी बाजूला
माहू न गेला. परंतु कोणी दिवला नाही

ती विचित्र सूचना देणारे कोणी मृत
किता यक्षतर नाही अशी शंका त्याच्या
मनात झाली. व तो गर्भगळीत होऊन
खाली बसला.

घाबरून जाऊन तो साह्याण जितके
लवकर जमल, तेवढे लवकर घरी पोचावे
म्हणून ठरवून निघाला. तसे केले तर
आपली बायको भरेल आणि जंगलातच
राहली तर आपणाला मरण येईल त्या
क्षकेने ती किक्कीवधिमूढ परिस्थितीत
तो जायत्या गावी लढा राहिला काय
करावे त समजूत काढवीत पडला.

आहूण त्या संकटमय परिस्थितीत
जंगल पार करून शहरांतल्या एका रस्त्यात
जाऊन बसला. बोधिसत्व येनक हे एका
जामी पुष्कळ लोकांना धर्मबोध करीत
बसलेले दिसेले ते एका डबे स्वामी बघून
बोलत होते आणि लोक चाटी बाजूला

जमिनीवर वसून बोधिसत्व सांगत होते ते श्रद्धा सक्तिपूर्वक ऐकत होते

तो दुर्दैवी ब्राह्मणजिवडे गेल व लोकांच्या मागे उभा राहिला प्राणमोक्षीं बोधिसत्व सांगत होते ते ही श्रद्धापूर्वक ऐकत नसूनही स्थाना पाहून निरखेल चमक होता

काही वेळाने बोधिसत्वांनी आपल आपल सवविंशत वर्ष लोकांनी दाखवा पायाविरुद्धा. काय ब्राह्मण आपल्या जागी हाकलवा हुल्लवा शिवाय दगडाच्या मूर्ती-सारखा उभा होता

बोधिसत्वांनी आपल्या उच्च आसना-वरून त्या ब्राह्मणाच्या पाहिल आणि त्याका आपल्या जवळ बांधता हाताने खुणावत.

ब्राह्मणाने जवळ येऊन बोधिसत्वांना तक्रार केली

बोधिसत्वांनी त्याच्या विचाराने अस कोणते संकट तुम्हालाच येऊन पडले आहे?" की तू इतक्या काळाचीन मान आहेस

ब्राह्मणाचे डोळे पायावले त्या न जगलात जी अजनेर काशी झाली त्या विपरी सांगितले

बोधिसत्वांनी त्याला विचारला की अजनेर काशी झाली त्या वेळी तू काय करीत होतास?"

"मी एका साडावाली वसून निवृत्ती सोडून स्थान बायला ठेवले होते ते काहीन त्या वेळी ब्राह्मण म्हणाले

तुम्ही पिशवी बंड करून टाकलीस त्यान श्रद्धा उतरल होते ना? त्याच्या बरोबर व्यापार पाणी ठेवले तज्ज्ञते का जेवण भाण्डावर नू पाणी कोठे प्यालास? बोधि-सत्वांनी विचारले,

आमाराच एक मोठा हाता तेथे जाऊन तहान भागविली," ब्राह्मण म्हणाला

"तुम्हाला यावर पिशवीत अन्न उतरल होत ना?" बोधिसत्वांनी विचारले

"महाराज पिशवीतल अन्नच अन्न मी खावले. उरलेल अन्न पिशवीत राहू दिले," ब्राह्मणाने उत्तर दिले

बोधिसत्वांनी एक क्षण स्तब्ध राहल्यावर विचारले - तू तहान भागविण्यासाठी

बोधिसत्वांचे गेलस तेव्हा पिशवीचे बंड दोरीन घट्ट बांधले होतस का?"

तुम्ही ओढ्यावरून परतण्यावर कले त्या नंतर पिशवी घेऊन मी निघालो' ब्राह्मण म्हणाला.

"पिशवीचे तोंड घट्ट बांधून ठेवण्यापूर्वी त्या पिशवीत काय आहे, तू पाहिलस का?" बोधिसत्वांनी विचारले

ब्राह्मण त्यावेळी कायकाय सांगे हे आठवण्यासाठी दोन मिनिट थांबल्यावर म्हणाला-"नाही, मी तसे नस तथेत मी काय आहे हे पाहिल नाही

बोधिसत्त्व त्या अवधीत काय झाले असेल, या विषयी विचार करण्यासाठी काही वेळ थांबून त्या ब्राह्मणाला म्हणाले

"तू साबाखालून निघण्यापूर्वी तुझ्यावर व तुझ्या बायकोवर यणाच्या घोर प्रसंगा विषयी सूचना ऐकू आली न्हय ना?" ती तू संगीतलीस तशीच

"होय महागज! मी दहावाच पावलं छुट्टा घालून गेलो नसेन कोणीतरी स्पष्ट आवाजांत मी विचित्र बाक्याची सूचना केली." ब्राह्मण म्हणाला

"म्हणज तू साबा जवळून निघण्यापूर्वी काही घरी घडल असावे बहुत करून एखाद्या सापे खाचपदार्थाच्या मोहान पिडावीत शिरला असावा. ते ज्यास पाहिल अशा यथान किंवा वृक्षदेवतेन तुला बाक्याची सूचना केली असावी तू त्या दिवशी घरी गला तसतास तर बाक्यासाठी पिडावीचे तोंड सोडल असतेस आणि भात हात धावला असतास. साप तुला तक्कीच चाबला असता व तुझ्या मरणाचा कारण झाला असता. तसे न करता तू सरळ घरी गेला असतास तर तुझ्या

बायकोने पिडावीची दोरी मर काय आहेत हे पाहण्यासाठी दिवस हात धावला असता व तिला मर व मरणास मरण असेल व पिडावीत म्हणाले

नंतर त्यांनी ती पिडावी ते वसई हाते त्या आगे जवळच ठरापना सुतली तेव्हा लोकांच्या गर्दीत एक मऊडी दानाची पुळ आला व त्यान पिडावी घाला अतून 'फुस्व' कळून एक नगरमाप घडत आला

लगन गाढवान दश साराती मुडी शिताफीन पकडली व त्याला दूर घऊन गेला

तेव्हा बोधिमत्स्य ब्राह्मणाचा म्हणाल 'आता तुला मुळीच मिण्याचे फाय नही. तू निर्भयपणे घरी जा"

ब्राह्मण बोधिमत्स्यने आभार मानत घरी निघाला त्यावेळी त्याचे घर सरळ होत

ब्रानपणीच विवाह होत राहिले की मान देत व जयवाज घेऊन त्यांच्याकडून घेतले. अशाच प्रकारे जयवाज घेतले. याच वेळी ब्रानपणीच विवाह होत राहिले की मान देत व जयवाज घेऊन त्यांच्याकडून घेतले.

छत्रपति शिवाजी-१

मंगळ साप्ताह्याला सडकी बसविणारा शीतलताजी इ.स. १६२७ (१६३०) मध्ये जन्मला. शिवाजीच्या वडिलांचे नाव बाह्यजी. बाह्यजी यांचे विजापूर बरबाराच एक बाह्यजीबंदार होते. शिवाजीचे बालपण कुण्यास त्यांच्या माणसी जीजाबाई आणि कीटुबिका-भित दारजी कीटुदेव यांच्या देखरेखी खाली गेले

शिवाजी एवढा पुर, वीर व बाह्यजी हांचा, पर्वत त्यांना त्या शीतलताजी तिळमात्र गर्ब नसतो त्यांना धर्माचा फार अभिमान होता. त्या काळात प्रजे मध्ये प्रेक्ष बाबत व धर्मबाबत जडपिल कारणे साधू स्वामी समर्थ यांचाच हा हाच. शिवाजीच्या मनात नमस्कारिया अत्यंत आवडायला

सोडव्याच विपत्तीत जिवानीत एक
पत्तरीत मेल्या पत्रां केलें मूठें मेलिनां
शिवजीकें अन्वयेनीं ह्यानीं त्वांचा
भदत वंजत दिव्याजान विनापूर
सुलतानाचें तहान सोडि किल्ले उर
कपाकपा घुरवात गेली ते कडवाकड
शिवजीक्या गुलामाचें शिवजीकें
विनापूर टाकपाकडो आशिया अड्डें
भरदार अपडिनां दात घालें प दिले

शिवजीने ताका गुलामाचें मुल्य
जिवायना घुरवात तेनी नेळ
भोरकडें वाडवाडून ताका घाला व
मुळ सैलाखी माडवाखानें बोलो
एक-एक मोठें सैल्य देऊन शिवजीकें
घालिले काहिनावाचें शिवजीने
प्रजवने किण्द जिवायचें तितलें
करत घुप्याना मूठें हाकच शिवजीने
काहिनावाक उराला हाका नेव
बोला

अकिलच खानाच्या अवाड्या मेल्याना
शिवजीक्या अवाड्या मेल्याने ताचे
सामने तशीकडो अडे शिवजीकें
अकिलच खानाचें अकिलच व तशें
कायनामारी गुलामाकें निरोप
वाळवला अकिलच खानाचें ते सांगत
कीं हाकच मूठें हाकच हाकच बोड
घालु ताकाशेकडें घालु ताकाच

शिवजी निवडत बोस तलावगेळ
शाहिस्तेवाचेंच गुन पडलां चित्त हो
तलाव तलाव शाहिस्तेवाक आले
हो तलाव शाहिस्तेवाक आले
हो तलाव शाहिस्तेवाक आले
हो तलाव शाहिस्तेवाक आले
हो तलाव शाहिस्तेवाक आले
हो तलाव शाहिस्तेवाक आले
हो तलाव शाहिस्तेवाक आले

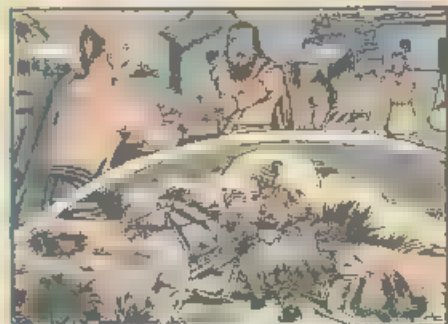
शिवजीकें अकिलच कल्यासाठ
महान हात पुढें केलें कपडलवाचानें
शिवजीकें गुला आपल्या काकिल हाकून
हाकपाचो इयल केला, शिवजीकें
मो वेल प्रकमच शोळवून, खालाठी
विड धुळिल मेलो अकिलचमुळे, शाखा
हाकिल तापून ठेवलेच शिवजीकें
अकिलचमुळे शिवजीकें शिवजीकें
शिवजीकें शिवजीकें शिवजीकें

शिवजीकें अकिलच कल्यासाठ
महान हात पुढें केलें कपडलवाचानें
शिवजीकें गुला आपल्या काकिल हाकून
हाकपाचो इयल केला, शिवजीकें
मो वेल प्रकमच शोळवून, खालाठी
विड धुळिल मेलो अकिलचमुळे, शाखा
हाकिल तापून ठेवलेच शिवजीकें
अकिलचमुळे शिवजीकें शिवजीकें
शिवजीकें शिवजीकें शिवजीकें

[illegible]

एकैत्रिंशो नक्षत्रे सुधाश्रयायै सांग्रन
पषाणायै कर्द्वे भरमरुन सरदार
नभावाङ्कडे सप्तविंशतः यंजु भागलं
शिवान्ते वंभायै एकः साङ्कषा मेढान्तात्
देव्युन जित्युन गले वाहरकन्याना सहाय
भाता भादौ औषाज्जवाना ती गोष्ट
फार वरिषा कल्लौ

मत्स्याशाखा वरुण कनक भिवनं च
सुभाखां तापकृपा शहीर नम्रुव गव
गादवत्ता शिष्टवर्ण शिवादीये श्वेतादय
छाद बालन शिष्ट इति कर्तुं निवर्तमानं
शिवादीये च मलगा मन्त्रांशं वृष्टयं
सुवर्णप आनय्या कुम्भीवरणं योजने
मन्त्रेण 'स्त्वज्जोता शिष्टं स्वर्णानादीं
आशुभान्तेन शिशुर्वाच' । '१३' इति
पदार्थं विला

पद्मनगरा सल्ल्या

किसन ऐत ताकथार होमा माजानुकाहू बेहू-पेदराहू गिरां, पाहणारता हमसूअहू बाटायां
अम मजकूर, ऊंन ती भाषन्या बांशला राहून भावीपान्काभां मल्ला धरसवीं हवत
मज्जा वन मेळून काणाराजा जर्दी कणिं तौ मिकीं एकपदं हो भाषीयला किन्तु रंभापी
मज्जा कबरेला बाणून पयल धरो निपतार तेमूळं त्याना एक मित्त भासा म्हुणला— किखन,
हवन बरं ताडतें पार जोश्यां मजूर पडणार लागीं, जमां हल्लेने पंगत्यां मित्रां कणहपार
कोणूक जेन्नी पाहिले ?” त्याने धन्या दिसा किखन निभां पिळीर म्हुणला— “भासा
नेमळें नाहीं ?” म्हुणत आसत्या गोमा निभां दिसा

इतिहास विभागासह सहज सहज तेथे एक विविध विषयों व्हात असून पाठी पित्त आभा आणि शरीरादीन एकचमकाळा विषयों व्हात विविधविषयांनी आत्म बंधन, तेन्ही एक काळुजा याच ठिकाणी अवत देऊन म्हणता-“वाक्य आदि” अंश बरा वाक्य देऊ का ?

किसानने होकरा पिता. तथा काटकुलका माणसाने धंग बोलित मानेपणच्या एक दोन छिद्र दाबल्या. किसान बेमजूर होयना पडला

वर्षों का हाते कितना सुख आया किसे बाबा-बाबा पैसा की दिवानी हुकूमत
मनवा ही काटकुटा मनुष्य येऊन म्हाजान—“हो पड़, तुमकी दिवानी वैते नदीवर आहुतकी
नाहीत गीत पढ़, अनात पैसा-प्या पिछनी दिवानी सत्ता पैसा-प्ये नानाकार कौमय डाक
मला बाबोने मारी मला सत्ता सदसिध म्हाजान भी पैते तो सदा पदकार सत्ताच कौरे ।
कालोने हुकूमत अक क्षया द्युतय विदे,

चिंचेचे पोते

एका गावात एक व्यापारी रहात असे.

त्याचे जुद्धा फार मोठे होते वण तो व्यापार करी तो लहान होता म्हणून सगळे तोंदर व्यर्थ सर्व फाटत गेले फार कमी खर्चात घराचा खर्च भागवीत असे.

तो म्हणून-म्हणून वाहारात जात असे आणि हुकातांत टेंबायला जो माक लाग ना आणत असे परंतु तो माक गाडीत धाकून हमसण्याने आणीत नसे कारण

हमसण्यावर जकातीचानाका होता व जकात घरावी लागे जे लोक त्या स्थाने जात त्यांना गावा पलीकडे जातांना जकात घरावी लागे. तो कर आणि गाडीचे भाडे मिळून मोठी रक्कम होते. म्हणून तो व्यापारी सांथावर उचलून गेता येईल एवढाच माक वाहारात विकत घेऊन

जाण्या गावी परत येत असे तो माक त्या पोत्यात घाली आणि

माक त्या पोत्यात घाली आणि

माकवाटेने ते पोते उचलून घेऊन गावी परत येत असे

माकवाटेने म्हणजे जंगलांतून पडे लागे एक तर जास्त चालावे लागे निवाय चोराकी व खान जमादराची भीती ही काही जनाना या मुळा अंमल न घेणे लोक पामत घरी तो व्यापारी धोर करून त्याच वाटेने येत असे.

एके दिवशी तो व्यापारी तालावळ वाटेने माक विकत घेऊन घरी आपल्या गावी येत होता. एका उंबराच्या आशा खातून जात असतां एक मूल अकस्मात त्याच्या समोर बसून उभे राहिल ते म्हणाले-“मी तुला शिळतो!” आणि पुढे-पुढे येऊ लागले.

तो व्यापारी अणभरच पावला

तंतर स्वतःचा सावळन दरम्यान म्हणाला

“ह मृता! तूच का, मला वाटल की

दाम्भसित तूच आहे मला दाम्भसिताची नेवडी भीती वाटते.”

काय रे तो दाम्भसित! मी कधी तूच नावसुद्धां एकल नाही! तो माझ्यापेक्षा भयंकर आहे का?” भुताने विचारले.

“तो दाम्भसित सामान्यपणे या जंगलाने रहात नाही. पण तू त्याच्या जवळ जाण्याचा विचार करू नकोस. तू म्हणजे सामान्य भूत! माझ्या सारख्याला पिळणच तुला शक्य आहे! दाम्भसिताचे तसे नाही! तो भोसकून-भोसकून ठार करतो तो म्हणजे मोठा क्रूर आहे!” व्यापारी म्हणाला.

आपल्या समोर हा भीत नाही, व दरघर कांपत नाही उलट आपल्यापेक्षा

भयंकर अशा दाम्भसिता विषयी सांगून आपल्याला धाडखून सांगत आहे हा विचार करून भुताला माचा भयंकर राग आला

“ठीक, मला सायकतीव तो कोण दाम्भसित आहे, त्याला दाखव” भूत म्हणाले

“तो गावात राहतो, त्याने तुला पाहिले की तुला व मला दोघांना जागच्या जागी ठार करील. म्हणून मी माझ्या पोत्यात तुला बसविता व तो राहणो तेथे येऊन जातो व पोत्याच्या भोकांतून पडत रहा, बोळ्याळू नकोस!” व्यापारी म्हणाला.

व्यापाच्याने पोत्यातले सर्व सामान बाहेर काढले भुताला आत बसविले आणि

पोण्याचे तोंड पट्टे चर करून ठेवले तो जकात मावया बळून काही माहीतच नाही, अशा ऐंटीत पुढे जाऊ लागला तेवढ्यात पाठीमागून आवाज आला 'कोणरे तो?' आंद, पोण्यात काय आहे दाखव पाहू?" विचारणारा जकात मावयावरचा अधिकारी होता.

व्यापाऱ्याने पोते छाळी उतरवून ठेवले व म्हणाला-"काही नाही मावक, चिचेचे पोते आहे!"

जकात अधिकार्याने पोते सराजून ठेवले आणि दामणाले चार पाच आणी टोचून पाहिले "चिचे सारखेच वाटते आहे चारमण आहे! चार मावस्या म्हणजे एक रुपया झाला त्या सर्वांचा मिळून जकात भर!" जकात अधिकारी त्याला म्हणाला.

व्यापारी पोते उचलून घेऊन दुसऱ्या वाटेने जेव्हा त्याचा माल उतरवून ठेवला होता तेथे जगलाच होता. त्याने पोल्याचे

तोंड सोडले आणि पुनः मावयात दिसे पाहिलेस दाखविलेमात्र पण 'मी रुपया दिला म्हणून तू जिवंत झालास' व्यापारी मुत्ताळा म्हणाला.

"नापरे! मासकून-मासकून मावय घेता डार मावळे' तू खाटे बाळलाय म्हणत बांकलौ! तुझ्यावर मी क मदा उक्ता करू, बोल!" भूत म्हणाले.

'मासं कुटुंड मोडे आहे! तुला रम्य जसेल तर मला धन दे!" व्यापारी म्हणाले.

"एवढेच ना! या माडाच्या मुर्तत वन पुकून ठेवले आहे! सणून काढून घे!" असे सांगून भूत नाहीले झाले.

व्यापाऱ्याने माडाच्या मुर्तत सणून पाहिले तर त्याला घनाचा खूपच मोठा तोंडा सापडला. ते पोल्याच बाकून जगलाच्या वाटेनेच तो आपल्या गावी आला. त्या दिवसापासून तो स दरम सुत्राले राहू लागला.

भ्रम-निराश

भास्कर हा सुमारे पंचवीस वर्षे वयाचा तरुण अर्थातच साहसी व धैर्यवान होता. इंग्लंड रानी जेवण झाल्यावर तो भास्करा सोबतच्या तलावाच्या काठावरून जाऊन परत येई. त्या तलावाला लागूनच स्नानागार होते. तरी त्याला भुला खेतांची भीती वाटत नसे.

तेलपेथग ये तो एकदा तलावापलीकडे गेल्यावर अचानक स्नानागाराच्या जवळच्या भागाने कोणीतरी दोघे स्नान करीत असल्याचे दिसले. कोण असेलीच वर हे असा विचार करून भास्कर त्या जागेच्या जाऊन पोहोचला अंतरावरूनच त्याच्या अंतराळाला-"मा मध्य रात्रीच्या नव वाजण्या आणि का माझसे आहे?" पाहू दे वर

त्या पाठोपाठ झाडगारांपेकी एकजण म्हणाला- कोणते माणूस दिसतो आहे!

इतक्या रात्रीच्या वेळी इकडे तो एकदा आला म्हणजे ज्ञानोनेच भागला कीट अचला पाहिलेच वर, नापसे सांडण मिळवून तो आगळा निवाडा करावित येईल! पाहू या!"

भास्कर त्याच्याजवळ गेला असेल त्याला वीस काळघा माकती बार्डमार्डन घेत असलेल्या दिसल्या आणि जवळच्या राहिल्या. ती भूते होती. भास्कर क्षणभर चाबरेला, पण लगेच स्वतःला सावरून म्हणाला- आहो! तुम्हीच नाही का माझत हातां?"

हीच, आम्हीच! आम्हांला पाहून तुला भीती वाटत नाही ना? आम्ही कोण आहो! वाटले? भूते आहो! भूते!" एक आकृती म्हणाली.

भास्करास आतून भीती वाटत होती तरी बाहेर श्रोतयने म्हणाला- ते तर

एक मुलगी झोपली आहे विन नव
रोण्यासारखा गिवळा आहे एकाचे रुग्ण
आहे व दुसऱ्याने म्हणणे मुलगी नव
आहे नव्य वयात व रजेत पाहून आसले
पकी कोणाचे म्हणणे असावर आहे
माम

या भुत त्या मानवीक जग, चले रुग्णा
की असा विचार करीत दुसरा कही
उपाय नाही असे ठरवून भास्करने सर
आ अर्धी मान हळविडी

भुते त्याजा ती मुलगी आपली ह न
त्या घराच्या गच्चीवर वळ घडून गला
एका हाडाची फांदी त्या घरवर बाकलली
होती भुतांबरोबर भास्कर त्या फांदीवर
बहुन गच्चीवर उतरला.

दुधासारखा चांदण्यात जातवर तो
मुलगी झोपली होती, तिला पाहून
भास्कर बकबक झाला, हुत्की सुंदर मुलगी
त्याने त्या दिवसापूर्वी कधी कोडेही पाहिली
नव्हली लगेत कराबक झाल तर याच
मुलीशिवाय आणखी कोणाची कराबक
नाही असे त्याने मनाशी ठरविले आणि
तेवढ्यातच ती भुते पळाली

भास्कर त्या मुलीकडे पापणी लव न
देता पहात असता रोव्ही भुते चर्ताइशी
फांदीला धरून जतक लागली त्या वेळ
जी आवाज झाला, त्यामुळे त्या मुलगी

त्या झोपली न विन सगार भास्करला
हिल व म्हणाली "अपोबाई!"
भास्कर हुत्त मुलाने म्हणाला "विज
मनात" ती तार गेली! आणि भुत तार
गेलीच नाही

तरमते या भुत रात्रीच्या वेळी कुला
डकड काणने काय होते? रागाचे त्या
मुलीचे विचारले

भास्कर तिला ती कशासाठी तेथे आला
ह सांगून म्हणाला - त्या भुतांनी मला
न भगिन होत, त्यात मुडीत छोट नेहा
तुझ तीर्थ अर्पणे भक्ष्य आहे' मल येथ
चंगली नाकरी अ हे भी तुझ्यादी लग्न
कर व म्हणतो ना उजाडूनच घडून तुझ्या
घराच्या लोकांची बोलतो!"

ते ऐकून ती डोळं बटवून पहात व
दानात ओठ चावीत म्हणाली - तुम डोळे
तर फिरले नाही? माझ्याशी म्हण लगेत
कम्भार माझ सौंदर्य पाहून तू जो बोल-
लास ते बोलायला तू घजलासच कसा? तू
कधी माझात आपले माकडासारखे लोड
पाहिले आत्म का? तुला पावडल येथ
दर मित्राले पाहिले' असे म्हणत आवाज
पाड करून ओरडली - "दादा, दादा!
न र"

ता झुगळी ते ऐकून भास्करला छातीत
मला भासकय सारखे शाळे अपमानाने

चादावा

तो आघोष हुतबल झाला होता त्याला
पळून पायचे मुळां सुचले नाही

इतक्यात एखाद्या पहिलवाना सारखा
आश्वाश हाडला माणूस एक जाहजूड साटा
पेंडल आला व म्हणाला - 'कोर, कोठे
आहे?' तो भास्करला पाहून म्हणाला -
'भुते खोड! मनात बोले तर तुला
जबजून भक्तीवरून खाली फकून देईन
तुझ्यावर बघा करून सोडून देतो. रात्रभर
तुला बंधाऱ्या कोठडीत बांदून ठेवतो व
उजाडला रहा जणांसमोर तुझ डोळे ठीक
करतो'

भास्कर नीतीमुळे आणि अपमानाभुले
घरघर कोपत म्हणाला - 'मी कोर नाही!'

बांगला बांगला केलेल्या अवराध काही नाही तरी त्या राखीवरच्या सुंदर मूर्तीने आपला किती वषमान केला मी ती गोष्ट कधी विभरणार नाही.

मास्कर काही वेळ बसा तऱ्हेने मनात विचार करीत राहल्यावर त्या मुतांता म्हणाला- 'तुमच्या मुल मी विवसा स्वयं पहात होतो त्यातून मुक्त झालो माणसाच्या क्वापक्षा मनुष्य मास्त भुव्याचे असते उद्या सवाइतीच आपल्या हावी जाऊन की आपल्या माणाला सांगतो की माझा राजाशा विवाह करून देणार ट मरून घरा'

कार चांगले म्हणालास आता आम्ही अ पन्ना उदराला साजरा करू जेना' असे म्हणू वर मुन काहीचाला उगेवशा झाले

तुमच्या दिवसा बास्कर त्याच्या रावे मास अणि त्याने आपल्या मासाला गा अजून वा विवहाला पवार अमलाच मणि लाला व अजूनच मासाला गा

मानंद झाला तो एवढा तेवढा मरणा त्यांना सर्वांना खुप आनंद झाला

दहा दिवसांनी बास्कर व अजूनच विवाह झाला रावी मासाने, लवकरा जमलल्या नतीवाकाच्या करमणुकी म या एक वाटक उषड्यावर करविले त्याच मर होतांच निरनिराळे वेध करून त्यांच्या पुढल्या बाजूला कालत्या तिसा गुपना व एका मुदर खोला पाहून साकरा जीवन होऊन आपल्या मासाका म्हणाला मासा हो माणसं दिसत नाहीत मुते आहेत!' असे मना मुलांने वर करत असलेल्या रावी वर अ पन्ना हेच ते पारव्यात ना मिकल

मासा धोडा हुसत म्हणाला- 'होय रे तास्कर तु म्हणालास की वर आहे तो मना वरना ना की व गुपला 'जकड' कुप जाऊन' याच्या मकरांनच म पुढ्या मासाकला तव खेप दूर करविला

मना वरना म कराला ज पुढ्या मुने मय कळत ना अचान मना व मनात हुमला

माताझना पात्रा

एवढा आपला पत्रास्य म वपुन अचानक वर पन्ना आला व पुढ्या आते व स्वभावाने बांगला आहे असे एवढा स्वभाव मासाच्या अवाप स्वतः साडा आलावत अण रोकड जना स्वयं व हुवाच 'कड्याच मास गापुन नाकरा वर पुढ्या रुकनाच म मिकुपकड वर मडिना सागा के मावर त्यास हुमान करा किरावता गागा मायकल अतुन आला

त्याला गागा व मनवार मासाचा अणवें मर जागाही होता त्याची बाणि मिकु गेटची व्यापाराले बांगलीक वडाजोड होवी रकारि दुसराज मळे तर बांगला मासा- गिप जाप मरुन वतथोटने त्याच्याकडे एक आपल्या माणसाला पाठविले आणि मिकुपन पवार देतो त्याहुव नोवर रुपये मर देतो असे सांगून आपल्या हुकनात म मरि वर मर वतथोटने

एवढाच मर अचानक अकला कना रावता म डुलें आणि थोडाकड मोकरीला लागला व मासाचा कोमट वर मासाचा वार क होना मासा कावरा व माणि वर मा मासाचा वर मडिना होना य मासाच दिवस लिहायला मर का एका नाक मासा मरन होना यान एका मासा व वर, घमशात मर मासाचा दुपत पवार मरत अम सांगून विवाह तुना कना पार मिळतो?' एकापने वोनशो रुपये मिळत असल्याचे सांगितल्यावर रामजी पाटलांनी पारथे हवमाने प्रकोशन दिले आणि मासाला मागायला सांगितले.

एकनाच रामजी पाटलाकडे कामाला कागला दोन तीन महिने काम केल्यावर त्याचा बापमिष धर्म त्याला मेटला आणि म्हणाला- मरे एकनाच, मासा फार

पाठक दवा आहे की आयात-निर्वाह करतो अथवा फायदा होतो, तू पाहिलेतर भागीदार होऊन ये, अशी आणि तू मिळून व्यापार करू अथवा फायदा होईल

मला स्वतः क्यागार कायची म्हुणजे
बरे नाही वाटत एकनाथ म्हुणाला

तरमग तू मांडया व्यापारात हिशान
तपासनीस भुणून रहा तुला रामबी
पारीळ देतात त्याच्या दुष्ट पंगार
देईन.

एकनाथ जगिनदादा कडवी भाकरी
मोडून घमूकडे कायाला लागला परंतु
रा खडियावा आत ध्यादा कळून
बाल की धर्माचा सर्व ध्यादा सर्व लडाईचा
स तत्करीवा आहे अधिकाऱ्यांची धर्मा
मुक्त मुक्त राखणे

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

कृष्णा लोकार्धेय खेवार्थ निपाता परंतु
त्याची पूर्वाची प्रस्तावीची वाचनूक पाहून
कोणी तोकरों खादला तयार होईना
खेवटीं ती निराशा होऊन आगत्या व्यक्तीचा

गोपबन्धुना माभोक्तुं शैला स १ ७ ० ५
सर्वं पृथक्पृथक् संगितलः

लो इन्फान्टा नाथु कर्मतर *
 गान्त इन्तर्गत गान्त गान्त गान्त
 पर्वत गान्त गान्त गान्त गान्त
 दान्त गान्त गान्त गान्त गान्त

एकनाथ म्हणाला- भासा न म ड भ
तशा प्रलोभनाला बळी जाणार नाही ही
म्हं करो मिसळत न डव बापाय न हा अस
प्रतिज्ञाच पाहिजे असे म्हणून दन

दुःखया दिवसो व्यव व प्राणाय
भक्त्या बराबर धृष्टान् रक्षणी वा ज्ञान
मोल आधि धृष्टान् ने धर्मध्या तमे व निवृत्त
व मृष्टाले- 'यादृष्टे हा कायम तुम च नव
राक्षीम, मृष्टानो आहं पाहिम
प्रतिज्ञापन धृष्टान् खोयला न्याय
'तुसा प्रतिज्ञापनाजी गरज वा दृष्टान्
या डोकरी खोयला आहोत, रयाव रक्षीम
पना सादरवा बाहेत ' वा धर्म
पान्थन वाक्य वाक्य वाक्य वाक्य
वाक्य

સ્ત્રી વેદવતી નામે અવતાર ધારણ કરકન
તપશ્વર્ગ કરીત અસલી રાવધાને
નિવા બુચકા ધરણા ધૂળન તી યોગાશ્રીને
અકન મેલી આણિ કલેત જન્મસી.

लंका नगरी सारखं एक विशाल व
नृप रावोर होते रावण नित्य संवयी
प्रमाणे रावण प्रसन्नकालीच त्या सरोवरात
स्नान सध्या आठोपून शंकराच्या पुजेसाठी
कमळ आणायला गला त्याला एक बोटे
कमळ सरोवराच्या सध्याभागी दिसले
त्या कमळानून शुभ्रकांती बाहेर फेकली
जान असल्याचे दिसल त्याच्या जवळ
जान झडता त्या फुलात सौम्या सारखं
नवकांतीचे एक मूल दिसत असलल
दिसल

त्यों सान्ना मुलाला पाइन रावण
 त्याच्याकडे आकृष्ट होऊ लागला त्याच
 वेळी एक देववाणी झाली—“ रावण, ते
 मूल तुला व बुद्ध्या लोकांवा नाश करण्या-
 साठी जन्मलेलं मनु आहे। ’

इश्वर्याम ती बाणी ऐकून राऊस
वीराना त्या भर्मेकीला माकन टाकण्याची
आज्ञा केली

अतः तन्हेने प्रयत्न करून पाहूनही ते
नूक झरेना. उलटवारी व सुटे अक्षय भाळे
आनी विभूत गेला. वगड कुळाचे डींग
हालं कुठे जंगली प्राणी पळून गंधे
राक्षस कंठाळून गेले. त्यांनी पंचबाहुचां
केवळी एक पेटी घेऊन त्यात त्या अर्धकाला
ठेवले आणि ती पेटी समुद्रात टाकून विला.

[illegible]

'मेरा' आपणा यत् करण्य मको वीरवर
 विरल न मल कर हा धावन समन फलना
 पूर्ववत्वा धनैः प्रवर्तना इच्छा हानता
 उनेल्ले वाहने नर चंड दसला ता
 तिम उचलता मल ते धनम मलना
 मला जागल अहं भवै सज्जन विने
 आपणा घरकुलान न न वल्ल अ म वल्ल
 मलना

जनक राजानं ते सर्वं प्रपद्यते पाहिले व
भक्त झाला

मना बनवली पूजा जगज्जगत्त
 पूजते ते शक्यावहेन मयात वन्दन पूजा
 करीत असे ह्याने विराटपुरीला अथ
 केला तव्या शरणा मयः धर्मशास्त्र
 अर्थाने केला होता ते धर्मशास्त्र
 उल्लेखाने मयाज तेनश को मय
 गपरा असे

अमे घनुष्य सोमन लहन्मयां च सुवदन्त
हैं पाहुन जनक राज गत हो कोण
सामन्य स्त्री न ही है अखिल अश
मूलो बर साधवरा मृगज ते घनुष्य
सुवदन्त स्वला दूरे लहन्मयां च काम जे
पुरुष नहील दांच योग्य हार्ल

॥ यो ज्ञानाय अ॥ १० ॥ च ॥ ३॥ श्री
 ॥ यो व ॥ १० ॥ य ॥ १० ॥ अ॥ १० ॥ ॥ ३॥
 ॥ यो ज्ञानाय अ॥ १० ॥ च ॥ ३॥ श्री

सौता अवा रिषत न मिश्रित लक्षणाचा
पहो झाला

वि. ३ भवति च गच्छति च न
 संसृष्टायाः पातकं च यत्नतः दृश्यते
 न च न्यायः स गतः संसृष्टः दृश्यते च न्यायः
 - २१७ - विद्वत्पुत्रः न च यत्नतः दृश्यते
 न च न्यायः स गतः संसृष्टः दृश्यते च न्यायः
 सुनिमित्तः अथवा यत्नः शब्दात् न्यायः
 विद्वत्पुत्रः न च यत्नतः दृश्यते

॥ सौम्य नर गे अल अल

शिक्षर भूमिमा वाचनोपाय विद्या
 शिक्ष दया अ वलोक अह शा स्व सं
 व्यासा शिक्षरिभ सं रा गुण विद्वान्
 शिक्षानां सर्वथ धर्मा संस्कृत प हित

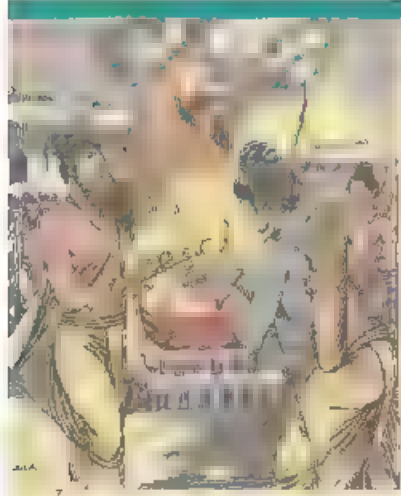
सुमिष्टमृतं गमन कष्टं विद्वान्मित्रं
 मृतं च लोभं प्राणि ममत्तमना
 विद्वान्मित्रं वरं वरं पादुकिपादं स्वर्गं
 दानं च मयि नलं गमनं ममत्तमना
 कष्टं नलं अगलं ममत्तमना
 दानं च मयि नलं गमनं ममत्तमना

वयं जगत्तां क्षत्रं निदधममन
दायिना चतुर्विंशतिभ्यः तेषां विक्रयत
रमलक्षणं त्रिविक्रयं कृद्गोच्य
अथवात् वयं धनवान्छान् रमण्यं कान्

विषय विषय मते रजिस्ट्री करावा अशील
प्रत्येक स्थान विषय असावे याचे अर्थकार
आवाज कसेल याच अक्षरीय विज्ञान रजिस्ट्री
व अल्लभ अक्षरीय पद्धत

विजय मित्र यन्त्रे तत्कालीन राज्यसिंहासनः
वृथ कुर इत्यत्र रामाणां अत्र कृतं
रामः तत्रैव शरवृष्टी भूक्त कृतो
तत्रैव यथा सर्वे अस्मान् वाम् दिशम्
तत्रैव तत्रैव तत्रैव तत्रैव तत्रैव
तत्रैव तत्रैव तत्रैव तत्रैव तत्रैव

एतद्गुरुः साक्षात् 'वैश्वामित्राग्नी'
मन्त्रा मन्त्रवैश्वामित्रा अस्मान् प्रयागं कुरु
नारायणात् उपदेशं कुरु २ सप्तशतम्
धनं यदापि वृत्तं नानि ३ शतमस्य च्या

माहारे केल होला त्यावर अर्धचंद्राकृती टोच
अमलेका एक बाण तरंगत असल्याचे दिसल
निश्चामित्र राधात्म्य म्हणाले 'रामा
तो तुझा बाण आहे त्याला माघुवे समबाण
होव नाह राहीन. तो बाण शत्रूचा
जिवच्छेद करून परत तुझ्या हातून
येईल' असे सांगून विश्वामित्र म्हण तो
तो बाण राधात्म्य दिला रामाने तो
बाण भक्तिभावनेने डोळवाला लावून
मारपास ठंबला.

यज्ञ बरेच दिवस चालू होला त्या
अवधीत विश्वामित्रानी रामाला सर्व
अस्त्रांचा उपदेश केला.

रामा नू अ मा मूयवर्गाय आहो'
मला माहित असलेला मद्य अस्त्रावस्था
शिकविण्यासाठी तुला घेऊन आली व
तुला ही शिकविण्यात माझ्या मनाचे
सुखाबाण झाले आहे तुझ्या मारण्या
शिष्याचा शुक्र झाल्याबद्दल मला किती
आनंद होत आहे.'

गुरुदेव, मी आपल्या कृपाप्रसादाला
पात्र ठरलो, याबद्दल मी स्वतः धन्य
समजतो!' राम म्हणाला

विश्वामित्रच्या सिद्धाश्रमात राम-
लक्ष्मण ने युवावस्थेत प्रवेश केले

एके दिवशी विश्वामित्र ऋषी अस्त्रांचे
वैशिष्ट्य रामाला समजावून सांगतात

बांदोबा

रामाकडे पहात म्हणाले- 'रामा, तुझे विशाल
अस्त्राविंद अज्या आयमावर शंतचंद्रिका
किरण फैलीत राहून माझ्या बाक्षमाला
त्यांनी शांतस्थान केले आहे म्हणून तू
शांतस्वाम्यब्रह्म आणि सुवस्वाम्य आहेस.

चल माझ्या बरोबर अशा अर्धी घात
हलवून विश्वामित्र निघाले रामलक्ष्मण
त्यांच्या पाठापाठ चालू लागले विश्वामित्र
मिथिला नगरीच्या दिशेन चालू लागले

बांदेत गीतम मुनींच्या आश्रमातून घात
जसली रामाचा पाद एका पाषाणात,
म्हणजे बगडाचा लागला व तो पाषाण
आहिल्येचे रूप घेऊन बदलला अहिल्येने
रामाच्या प्रणाम केल्या रामचक्रित झाला

त्याचवेळी दोघकाळ करीन जमनल
गीतममनी तपस्विया मारण्यावर तेथे आले
रामाकडे भद्रा गति पवेक पहात राहून
यावर म्हणाले- 'रामचंद्रा' माझी पत्नी
अहिल्या आपमृत झाली तू पावनराम
आहेस'

अशी कांणी गोष्ट वचली त्याबळ
अहिल्या आपमृत झाली या अर्धी राम
चक्रित होऊन सर्वांकडे पाहू लागला

गीतम मुनी अनन्य भावे रामाकडे
पहात म्हणाले 'रामा होम, तू गाहें आड
लपलला निळारा आहेस तू एक अवतार
पुरुष आहेस.'

बांदोबा

'विद्वत् ज अवतार धारण केले त्या
अवतारात रामाबलाचावधर कृष्णावताराने
कृष्णाने तो अवतार पुरुष आहे हे माहीत
अमुनही अनक लीला केल्या व उद्धानाचा
मांडा झाला राम हा पूर्णरूप मानव
म्हणूनच आपल कतवी पावन करीत
राहिला मानव म्हणूनच त्याने भोळ्यांठी
कय केली तेच राम कताराचे वैशिष्ट्य
सुत म्हणजे रामकथा पुढे सारू
लागले

गीतममनी सर्वांन आश्रमात बोलावून
घडन मन आणि सर्व प्रकारे जतिवि
सत्वार केला विश्वामित्र ऋषी राम-
लक्ष्मण ला घेऊन गीतयाश्रमातून निघाले

बांदोबा

चाही व जता हिडत होवे त्यामुळे
यज्ञभूमीचे रक्षण रत्न प्रकारे झाले

तरी मरीच व सुवाहू नावाचे दोन
राजस यज्ञभूमीचेर जाऊन आले रामाने
दोनच बाण सोडले सुवाहू तत्काळ
मरण पावला मारीचाला जो बाण
लागला त्या भळे तो समदान जाऊन पडला
आणि कसावसा स्वनचे प्राण वाचवून
संक्रा पीडोचला

यज्ञ निश्चलपण चालू होता विश्वाम-
ित्रानी यज्ञ समाप्ती पूर्वी रामाच्या
हस्ते अग्निकुंडल हविष घालवून त्याला
यज्ञ कार्याचा भाग घेतल्याचा युष्मत्ताप
करवून दिला यज्ञकुहातून उठा उबाला

बांदोबा

जनक महाराजांनी सत्तेचे स्वयंवर रचल्याचे जाहीर करण्यासाठी व अर्धी मुनींनी त्या उल्लेख हावर रहावे याचे निमंत्रण देण्यासाठी आपले पुरोहित सतानंद यांना पाठविले होते. सतानंद हे अहिल्या व गौतम मुनी यांचे पुत्र होते. सतानंदांच्या पाठविलेल्या बरोबर जनक महाराजांनी पाठविलेले शिपाई व सरदार होते. सतानंद विश्वामित्रांना भेटण्यासाठी सिद्धाश्रमाला जात होते.

वाटेत व विश्वामित्र भेटले. सतानंद पालखी तून वतरले. त्यांना नमस्कार करून जनकमहाराजांचे निमंत्रण पोचले केले.

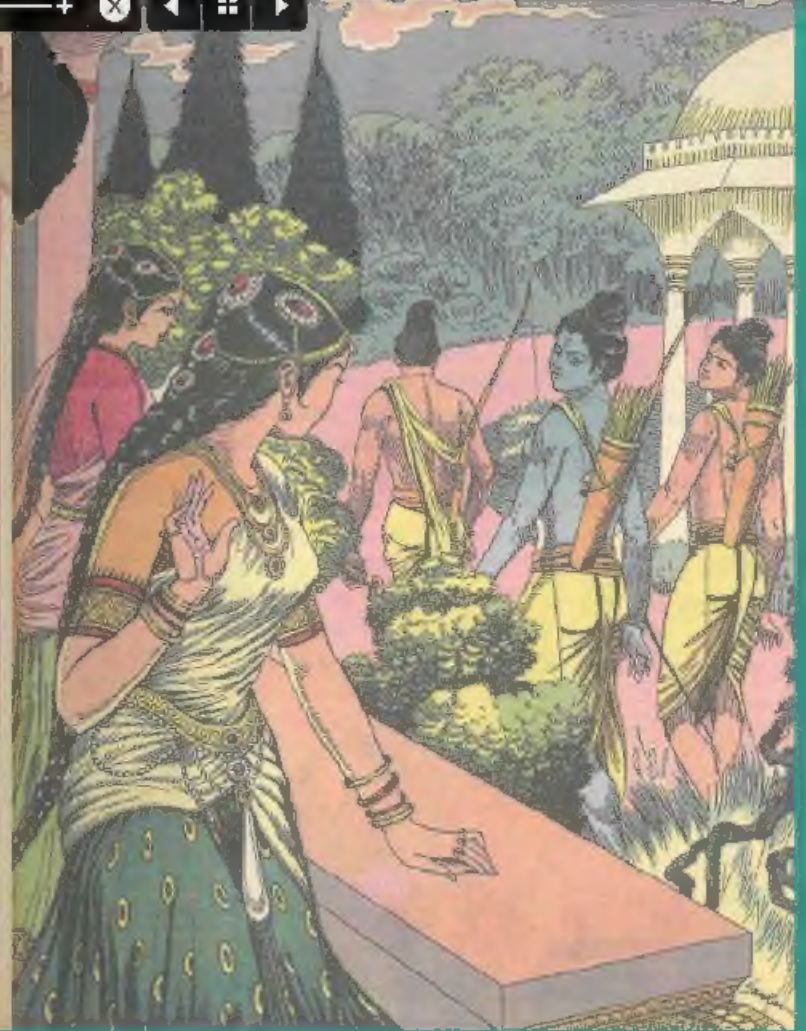
विश्वामित्रांच्या रुबने अहिलेचे साथ विमोचन झाल्याचे ऐकून सतानंद आनंदाने रामाला भेटले व त्याची बरेच प्रकारे स्तुती केली आणि मातापितृभ्यांना शर्माने केले. रामलक्ष्मणांना येऊन विश्वामित्र भिडिला नवरील गेले.

सीता त्यावेळी राजशोधानात व्हड होती. तिच्या बरोबर तिची पाकटी बहीण उषिला होती.

सीता रामाची परस्पर दृष्टादृष्ट झाली. "वापले वाले वाटले!" असा विचार मनात येऊन सीताची पडबड उडाल्यासारखी झाली. तिचे पांथ खरड पडत नव्हते. ती चाईचाईने अंजपुरात निघून गेली. उषिलेचे मना लक्ष्मणाकडे आकर्षित झाले. मोठमोठे बलिष्ठ राजाधिराज कोणी ही शिवधनुष्य उचलूही सक्ते नाहीत.

राजा जनकाच्या निराशा झाली, सीता वडिलांच्या बरोबरच उभी होती. तिची दृष्टी रामावर बिळबेली होती. निने रामाकडे पाहून वडिलांकडे पाहिले, हेतू हाकी वडिलांनी सुडा रामाकडे पहावे.

विश्वामित्रांनी रामाला पुढे व्हायला सांगितले. गुरुवर्यांनी आज्ञा शिरसावध मानून लक्ष्मण तर निमित्त बाज आहो! असे समजून राम पुढे सरसावला व त्याने शिवधनुष्याला नमस्कार केला आणि ऊस

सहजी उचलून घेणाऱ्या हत्ती सारखे शिवधनुष्य उचलून घेतले आणि धनुष्य बांधून त्यावर दोरी बद्ध लागला, परंतु थोडा आवाज झाला आणि काळवरी दगड फुटतांना नसा कबाबच्या सारखा आवाज होतो तसा आवाज होऊन धनुष्य मोडले.

तो आवाज विगविगित डुमडुमला. आणि दक्षिण महासागरात महेंद्र पर्वतावर तपस्व्यां करीत असलेल्या परशुरामाला ऐकू आला.

परशुरामाला विष्णूने विराळापा रूपाने गोलाकृतासी कृष्णाने सांगितलेल्या गोष्टी जातवल्या. कृष्णाने दिलेले कोदंड विष्णूचा गंध असलेल्या रामाचा वैष्णवासाठी निघाला.

सीताने रामाच्या गळ्यात वरमाराळा भातकी लावून घाईघाईने पावले उचलीत वडिलांजोवारी जाऊन उभी राहिली सीतारामाच्या विवाहाला हजार राहण्यासाठी महाराज दशरथ मकुदुन आले.

बोहोल्यावर सीताराम परस्परोंवर लग्नविधी म्हणून ताहूळ घालीत असता मोतेच्या कमळा सारख्या सुकोमल ओंजळीत

ते मोत्यां सारखे आणि पंढराया सारखे भासले. रामाच्या डोक्यावर जाईजूई व मोगच्या सारखे दृक्छ भासले. रामाच्या प्यामल शरीरावरून खाली पडत असता इंद्रनील मण्या सारखे वाटले होते.

सीतेची धाकटी बहीण तमिला लक्ष-मणाला मांडवी बरताला, दंत-रुपाला बाभुल्याला देऊन त्यांचेही विवाह समारंभ सीता रामाच्या विवाहा बरोबर पार पडले.

दशरथ राजा मुलां बरोबर मुनीना घेऊन अशोष्येला निघाला. घाईघाईने येणाऱ्या परशुरामाला पाहून रघुपुत्र खाची उत्तम नमस्कार केला आणि रामाच्या ऐवजी आपला विरच्छेद कराना अशी विनंती केली.

परशुराम रामाला म्हणाला—“रामा, तू शकराचे धनुष्य सोडलेस, म्हणो! ह्या धनुष्यावर दोरी बद्ध, पाहू!” असे सांगून आपल्या हातांतील कोदंड दिले. ते देत असतानाच परशुरामातील विष्णूचा अंश रामांत शिरला.

सज्जन-दुर्जन

ह्या राजा देशातील एका शहरात अर्ध सप्ताह नावाचा एक व्यापारी रहात असे. तो बाक्कतुर होता. त्याच बरोबर नीति-परायणही होता. व्यापारात त्याला चांगले यश मिळाले व त्याने खूप पैसे मिळविले.

त्या नगराच्या राजाला अजूनही वाढती कीर्ती पाहून इष्पी वाहू लागली. आपां तेथे राहणे निवाजा भोका आहे असे वाटून म्हणून शेजारच्या अस्थानगद्दा राज्य करीत होता त्या देशाच्या राजधानीत जाऊन रहायचे ठरविले. त्या प्रमाणे तो जाऊन राहू लागला. ह्या अस्थानगद्दा धर्मवरायण म्हणून प्रसिद्ध होता.

त्याने अजूनच्या विषयी ऐकले आणि त्याला भेटायला बोर्लविले. अर्ध मूल्यवान नेट घसू शकून राजाच्या दसनाला गेल्या त्याने आपल्या नम्रपणाने आणि

बाक्कतुराने राजाला खूब केले. राजाने त्याला बरोबर भेटायला यायला सांगितले.

अबूने नम्रपणे मान बांधून निवेदन केले—“सुलतान, थोडे दूरच राहून आपली सेवा करावी असे मनात आहे. सर्वकाळ राजाच्या बरोबर राहणे तेवढे बरोबर नाही. त्यात शेम नाही. त्यामुळे इतरांना इष्पी होण्याची शक्यता आहे.

परंतु सुलतानाच्या मतावर त्याचा काहीच परिणाम झाला नाही. म्हणाला—“केव्हाही एखादा प्रसन्न उभा राहिला की तो आपल्या तिर्था मजीरी व्यतिरिक्त जवळपास शरला धावला सुरवात करी. त्याला मजीरीचा फार शय येत असे.

एके दिवशी तिथे मजीरी भेटले असता त्याच्या पैकी एक गंध म्हणाला—“ह्या अबू गेल्या त्याने आपल्या नम्रपणाने आणि सुलतानांना आपल्या जाळ्यात फसवीत

चालवा आहे. तर आपण काय करणे योग्य होईल?"

दुसरी बकीर म्हणाला—“त्याचा कांटा काढायला एक उपाय आहे. टर्कीच्या सुलतानाची मुलगी कमालीची सुंदर आहे. कित्येक सुलतानांनी किंवा त्यांच्या मुलांनी तिच्याशी लग्न करण्याच्या हेतूने जाधले दूत पाठविले होते, परंतु त्यांच्यापैकी एक जणही परतला नाही. बहुच कळत टर्कीच्या सुलतानाने त्यांचा वध करविला असावा. सुलतान बकून बहामारीच आहेत. आपण आपल्या सुलतानांना तिच्या सौंदर्याविषयी सांगून लग्नाविषयी बोलणी करावयाचा अड्डा पाठवावे, असे सूचित करू या!”

बकूचा कांटा काढायला हा उपाय सर्वांत उत्तम आहे हे इतर दोघांना मान झाले. स्वामंतरे ते सुलतानाकडे गेले व टर्कीच्या राजकन्येच्या सौंदर्याचे विषय मोठे लावून खूप वर्णन करू लागले. काही दिवसांनी सुलतानाच्या मनात टर्कीच्या राजकन्येशीच लग्न करण्याचा विचार पक्का झाला.

सुलतानाने बकीरांना विचारले—“सर्व ठीक आहे, परंतु राजदूत म्हणून टर्कीच्या सुलतानाकडे कोणाचा पाठवायचे?”

“जहांपनाह! हे काम यशस्वी व्हायला पाहिजे असेल तर तिकडे भाणारा राजदूत योग्य न ठरेल नसा! त्याने टर्कीच्या सुलतानाचा खूब केले पाहिजे, त्यासाठी जातुर्मा बरोबर राजदरबारांत गेले मोलायचे आणि बागायचे हे रचला माहिती वचले पाहिजे!” तिचे बकीर म्हणाले.

“ते सर्व बरोबर आहे, परंतु जसा सर्वगुण संपन्न माणूस कोण आहे, आपल्याकडे?” सुलतानाने विचारले.

एक बकीर म्हणाला—“अबू सय्यास एकदा आहे!”

राजाने अबूला टर्कीच्या सुलतानाकडे राजकन्येचा बागची मागण्यासाठी पाठविले, टर्कीच्या सुलतानाने राजदूताचे ज्या सन्नेने स्वागत करावयाचे ते सर्व केले व म्हणाला—

“तुम्ही जाऊन प्रथम माझ्या मुलीला द्या!”

नोकर अबूला राजकुमारी राही रवा महाराज बेटून गेले. त्याने तिला नमस्कार केला व कतत एकदाच पदछा पलीकडे पाहिले आणि जाली घालिच्यावर मान जाली घालून बसला.

अशा सन्नेने नार पांच मिनिटे लोटल्यावर राजकन्या अबूला म्हणाली—“तेथे ठेवलेल्या बेटवस्तु तुमच्या साठीच आहेत.” आणि एक चांदीचे तबक होते त्याकडे बोट घालविले त्यात सोन्याचे दागिने ठेवलेले होते.

राजकुमारी सेवक निवून गेली. नंतर अबू सुलतानाला बेटला तेव्हा सुलतान म्हणाला—“आमच्या मुलीने तू आंधळा, बहिरा, आणि मुका असल्याचे सांगितले. असं का बरे ही म्हणाली?”

“जहांपनाह, आमच्या सुलतानाने आपल्या राजकन्येशी विवाह करण्यासाठी त्यांची इच्छा असल्याने आपणांजवळ निवेदन करायला सांगितले होते. विका नक्षत्रांत ती कधी आहे बघेरे पाहून मायला सांगितले नव्हते. मान बर करून तिला पाहणे राजघराबाच्या रीतीला घडून नाही. त्या म्हणाल्या ते मी सर्व ऐकले. त्याचे उत्तर मी आपणांजवळ निवेदन करीत आहे.” अबू म्हणाला.

“ते ठीकच झाले, एव त्यांनी ज्या बेटवस्तु दिल्या, त्या तुम्हीकां नाकारल्या?” टर्कीच्या सुलतानाने विचारले.

“मी आमच्या सरकाराची काय इच्छा आहे, आपणांजवळ निवेदन केले. ती आपण प्रथम स्वीकार केली की नाही हे कळल्या शिवाय बेटवस्तु घेणे रास्त होणार नाही.” अबू म्हणाला.

अबू म्हणाला ते ऐकून सुलतानाला कमालीचा आनंद झाला. तो म्हणाला—“या पूर्वी आलेले सर्व राजदूत आमच्या राजकन्येला पाहतांच, ते ज्या कामासाठी आले होते ते काम विसरून तिच्याकडे पहात राहिले आणि निरबक राण्या मारीत

राहिले. बिकारी घेतात तसा भेटवस्तू घेतल्या. त्या सर्व वस्तू त्यांनी आपल्या कपड्यात ठेवल्या. त्यामुळे त्यांच्यावर आलेला असंगत वृद्धा. असे सांगून टर्कीच्या सुलतानाने त्या सर्व जणांना त्याने बंदीखान्यात टाकले होते त्याची दारे उघडली.

अबूला त्या जागे कडेत पडलेले राजदूत व काही राजकुमार दिसले.

"आमच्या मुलीला तुमच्या मालकांना द्यायला आमची कोमतीही हरकत नाही. आतां तिने दिलेल्या सर्व भेटवस्तू आपण घ्यायला मुलीव हरकत असु नये." टर्कीचा सुलतान म्हणाला.

एक महिला लोहप्याच्या अंतर्गत टर्कीच्या राजकल्येचा विवाह घाटाभाटाने होऊन गेला. त्या शुभ-अशुभी त्याने कडेत टाकलेल्या सर्व राजदूतांना व राजकुमारींना टर्कीच्या सुलतानाने कैदेतून मुक्त केले.

अबूने राजदूतांचे काम करून त्या कामात ती यशस्वी झाला या वरून तिचे वजीर ईश्यामीने मद्रकले. त्यांनी अबूचा सर्वनाश करण्यासाठी आपली एक दुष्ट उपाय योजला. त्यांनी सुलतानाचे पाय चेंबणाच्या दोषां मुलावर काढाची जबाबदारी सोंपविली. काम करायचे ते त्या दोघांना सांगून त्यांना लांच म्हणून एक पिशवी भरून सोम्याची नाणी दिली.

एकदा रात्री त्या दोघां मुलांनी सुलतानाचे पाय दाबत असता, सुलतान होठे मिटून पडले असता ते झोपी गेले असल्याचे खोटेच समजून संभाषण सुरू केले.

त्यांच्यापैकी एकजण म्हणाला-"त्या दुष्टाचा बाह्यापणा माहितीस का?"

"तो फसव्या एकच आहे. तोच तो अबू तम्हाम्! सुलतानांना सोडून बाकी सर्वांना तो मोठा लबाड आहे. हे माहीत आहे!" पहिला मूलगा म्हणाला.

"त्याने कोणती अशी लबाडी केली रे?" दुसऱ्याने विचारले.

"तो टर्कीचा सुलतान आहेना, ते आपल्या बापुयाने आपल्या मुलीचे लग्न आपल्या सुलतानाशी करून घ्यायला तयार झाले, म्हणे! राजकुमारीला मुलां आपले सुलतान म्हणजे फार आवडतात." पहिला मूलगा म्हणाला.

"असे का? हा अबू म्हणजे मत्तकुष्ट हे सर्वांना माहीत आहे. परंतु तो इतका दुष्ट असेल असे मला वाटले नव्हते!" दुसरा म्हणाला.

सुलतानाला खरोखरी झोप लागलीच नव्हती. आपल्या नोकरीचे बोलणे त्याने सर्व ऐकले होते. त्याने उबाळताच पहिले काम केले ते अबूला तुरुंगात टाकविले.

काही दिवस कोटल्यावर एक बिकारी रात्री सुलताना कोणी दोघे जण भांडत असल्याचे ऐकू लागे. त्याची झोप मोडली. तो आपल्या शयनगारातून काही बोलत्या धिबग्य माहेर आला आणि नोकर रडता त्या बाजूला गेला. तेथे त्याला त्याचे पाय दाबणाऱे मुलगे आपसात भांडत असल्याचे दिसले. "मला त्या मोहोरीपंकी तिसरा मज्ज अबूला भुष्य वजीर म्हणून नेवले.

तरी मिळाला पाहिजे. त्या बिकारी रात्री मीच बुड्यातून जास्त नोललो."

दुसरा तो मोठे दान्य न करता पाहिल्याला मारीत होता. त्याने आपल्या अंगरक्षकांना बोलावून त्या दोघांना पकडून आपल्या खोलीत घरून आणायला सांगितले. तेथे त्या दोघांनी त्याच्या भविष्याचे कारण सांगितले, म्हणाले-"तिघां वजिरांनी मिळून त्या दोघांना पिशवी भरून मोहोरा दिल्या आणि काम बोलायचे ते शिकविले. तसे आम्ही आपसात खोटे बोललो."

सुलतानाने ताबडतोब अबूला कैदेतून सोडण्यास हुकूम सोडला आणि झाले त्या बद्दल त्याची जमा मागितली.

"मालक, मी बापंच मिथेदम केले होते ना, की आपल्या फार बळपास मो राहता कामा नये. त्यामुळे चोका आहे!" अबू स्मित करून म्हणाला.

सुलतानाने आनंदाने मान शीलविली. त्या दुष्ट तिघां वजीरांना योग्य शिक्षा करून अबूला भुष्य वजीर म्हणून नेवले.

